

ADIL YARGILANMA
HAKKINA ERİŞİM
DERNEĞİ

HASTA MAHPUSLAR İÇİN İNSAN HAKLARI KORUMA MEKANİZMALARINA BAŞVURU REHBERİ

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

HASTA MAHPUSLAR İÇİN İNSAN HAKLARI KORUMA MEKANİZMALARINA BAŞVURU REHBERİ

HAZIRLAYAN:

Av.Zelal Demiray & Av.İlhan ÖNGÖR

BASKI-SAYFA TASARIM:

Sabriye Akkul

BASKI:

Ekim 2023

ADIL YARGILANMA HAKKINA ERİŞİM DERNEĞİ

Turhan Cemal Beriker Bulv. Ziya Algan İş Merkezi K:1 No:206

Seyhan / ADANA

0 (322) 352 20 10

www.ayhed.org.tr

info@ayhed.org.tr

Bu yayın Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu tarafından desteklenen “Dezavantajlı Grupların Adalete Erişiminin Güçlendirilmesi İçin Yerel Sivil Toplum Örgütlerine Yönelik alt hibe desteği Programı” kapsamında Eşit Haklar İçin İzleme Derneği (ESHİD) Desteği ile AYHED tarafından yürütülen “Hasta Mahpusların Adalete Erişimi ve Sağlığa Erişim Hakkı Çalışması” kapsamında Yardımcı rehber olarak hazırlanmıştır. Yayın içeriğinden Adil Yargılanma Hakkına Erişim Derneği (AYHED) sorumlu olup, Avrupa Birliği ve Eşit Haklar İçin İzleme Derneği (ESHİD) ‘nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

İÇİNDEKİLER

Giriş	1
Mahpusların Sağlığa Erişim Hakkı İle İlgili Ulusal Düzenlemeler	3
a) Türkiye Cumhuriyeti Anayasası	7
b) Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun	7
c) İl İdaresi Kanunu	
d) Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük	13
e) Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik	19
f) Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetim, Dış Koruma, Hükümlü Ve Tutukluların Sevk Ve Nakilleri İle Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Protokol - (Üçlü Protokol)	22
g) Hekimlik Meslek Etiği Kuralları	23
Mahpusların Sağlığa Erişim Hakkı İle İlgili Uluslararası Düzenlemeler	23
1) Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları (Nelson Mandela Kuralları)	26
2) Avrupa Cezaevi Kuralları	26
a) Bakanlar Komitesi'nin Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Rec(2006)2-Rev Sayılı Tavsiye Kararı	29
b) Bakanlar Komitesi'nin Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Cezaevinde Tıbbi Bakımın Ahlaki ve Kurumsal Yönleri İle İlgili R (98)7Sayılı Tavsiye Kararı	38
3) Herhangi Biçimde Tutulan Veya Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Prensipler Bütünü	39
Hasta Mahpuslarla İlgili Sağlığa Erişim Hakkı Kapsamında Ulusal Ve Uluslararası Başvuru Mekanizmaları	39
1-ULUSAL BAŞVURU MEKANİZMALARI	40
A) TBMM Bünyesinde Bulunan Hak Arama Mekanizmaları	42
TBMM Dilekçe Komisyonu	44
TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu	45
Kamu Denetçiliği Kurumu (Ombudsmanlık)	45
B) İdari Hak Arama Mekanizmaları	47
Türkiye İnsan Hakları Ve Eşitlik Kurumu (TİHEK)	47
Bilgi Edinme Ve Değerlendirme Kurulu	49
Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER)	51
Jandarma İnsan Hakları İhlallerini İnceleme Ve Değerlendirme Merkezi	53
İçişleri Bakanlığı Kolluk Gözetim Komisyonu	53
İl Ve İlçe İnsan Hakları Kurulları	55
Hasta Hakları Kurulları	59
Ceza İnfaz Kurumları Ve Tutukevleri İzleme Kurulları	61
C) Yargısal Hak Arama Mekanizmaları	63
2) ULUSLARARASI BAŞVURU MEKANİZMALARI	64
Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)	64
Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi	65
Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Komite	65
CEZAEVLERİNDEN SAĞLIĞA ERİŞİM HAKKINA İLİŞKİN ULUSAL VE ULUSLARARASI EMSAL YARGI KARAR ÖZETLERİ	66
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	64

GİRİŞ

Hak ve özgürlük fikri ve mücadelesi her ne kadar insanlık tarihi boyunca merkezde yer almış olsa da, özellikle 19. ve 20. yy da yaşanan gelişmelerle birlikte uluslararası örgütlerin politikaları arasına girmeye ve uluslararası literatürde kendisine yer edinmeye başlamıştır.

Başta Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi olmak üzere, gerek küresel gerekse de bölgesel pek çok kuruluş, insan haklarının tanınması, korunması ve uygulanması konularında çeşitli düzenleme ve faaliyetlerde bulunmuş olup, bu kapsamda kabul gören en yaygın tanıma göre de insan hakları, insanın salt insan olmasından kaynaklı, dokunulmaz, devredilmez ve vazgeçilmez hakların bütünüdür ifade etmekten, bu haklardan herkesin ırk, renk, cinsiyet, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği, dil, din, siyasal ya da her hangi bir başka inanç, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğuş ya da başka türden statü gibi herhangi bir ayırım gözetmeksizin eşit şekilde yararlanmaları gerektiği hususu da güvence altına alınmıştır.

Tüm bu hak ve özgürlüklerin hayata geçirilmesi ile kullanımı pek tabii ki en temel mutlak hak olan yaşam hakkına bağlı olup, eldeki çalışmanın ana temasını ise yaşam hakkı ile yakından ilişkili olan sağlık hakkı oluşturmaktadır.

Sağlığa bir hak olarak yer veren ilk belge ise, Birleşmiş Milletler'in uzmanlık birimlerinden biri olan Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) 1946 tarihli Anayasası olup, başlangıç bölümü;

“ Sağlık, sadece hasta veya sakat olmama hali değil, fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan tam bir iyilik halidir. Erişilebilecek en yüksek düzeyde, sağlıktan yararlanmak, ırk, din, politik inanç, ekonomik ve sosyal koşullar gözetmeksizin her insanın temel haklarından biridir.”¹

Şeklinde ifade edilerek, sağlık hakkı bütüncül bir yaklaşım ve geniş bir perspektifle ele alınmıştır. Söz konusu belge bu haliyle kendisinden sonra gelen ulusal ve uluslararası pek çok düzenlemeye de rehberlik etmiş durumdadır.

Sağlık hakkının süjesi herkes olduğundan, çalışma konumuzu oluşturan mahpusların da bu hakkın etkin kullanımından faydalanmaları gerektiği açıktır. Bilindiği üzere mahpuslar; yalnızca belirli bir süre özgürlüğünden yoksun bırakılmış kimseler olup, mahpusların başta sağlığa erişim hakkı olmak üzere, tüm hak kategorilerinden, toplumun diğer üyeleri ile aynı standart ve kalitede yararlanma hakları ise devam etmektedir.

¹ <https://www.who.int/turkiye>

Bu kapsamda hakların kullanımı esnasındaki kapatılmışlığın doğasından kaynaklanan tüm dezavantajlı halleri ortadan kaldırmak ve mahpusların fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan iyilik hallerini gözetecek, koruyucu/önleyici, tedavi ve rehabilite edici sağlık hizmetlerini gereğince sunmak devletin pozitif yükümlülüğüdür.

Buna rağmen uygulamada devam eden, kötü hapisane koşulları, kapasite üstü mahpus sayısı, kalabalık koşullar, salgın hastalıklar, revir ve hastaneye sevkte yaşanan gecikmeler, ağız içi arama uygulamaları, kelepçeli muayene, ilaç ve tıbbi malzemeye erişimde yaşanan problemler, yetersiz havalandırma ve aydınlanma, besin değeri düşük yiyecekler, verilmeyen hasta ve diyet yemekler, temiz içme ve kullanma suyuna ulaşmada yaşanan güçlükler...vs. gibi hususlar, mahpusları başta yaşam hakkı olmak üzere bağlantılı diğer hak ihlalleri riskine açık hale getirmeye yetmektedir.

Hal böyle olmasına rağmen hapisanedeki mahpusların doğrudan sağlık haklarına ilişkin özel bir düzenleme mevcut olmayıp, bu husus mahpusların temel hak ve yükümlülüklerine ilişkin hazırlanan genel nitelikteki düzenlemeler içerisinde değerlendirilmiştir. Bu kapsamda mahpusların hak ve yükümlülüklerine ilişkin gerek ulusal gerekse de uluslararası kanun, tüzük, yönetmelik, protokol, kural, ilke, tavsiye kararları, prensipler bütünü vs. gibi düzenlemelerin yalnızca sağlık hakkına dair kısımları derlenerek bir araya getirilmiş ve bunlara çalışmamızda yer verilmiştir. Yine mahpusların sağlığa erişim hakkı kapsamında başvurabilecekleri ulusal ve uluslararası adli ve idari hak arama mekanizmaların tanıtımı yapılmıştır.

Bu haliyle öncelikle hapisanede bulunan mahpusların sağlığa erişim hakkı kapsamındaki haklarının neler olduğunun bilinmesi sağlanırken, diğer yandan hakların kullanımı esnasında yaşanan ihlallere ilişkin ulusal ve uluslararası mekanizmaların nasıl ve ne şekilde kullanılacağı ile başvuru yapılırken izlenecek yol ve yöntemlere ilişkin usuller detaylıca açıklanmıştır.

Böylelikle hapisanede bulunan mahpusların sağlığa erişim hakkı kapsamında yaşadıkları ihlallerin en aza indirilmesi hedeflenirken, mahpuslar yönünden de hapisane koşullarının bir nebze de olsa çekilir hale gelmesi arzulanmıştır.

ADİL YARGILANMA HAKKINA ERİŞİM DERNEĞİ

MAHPUSLARIN SAĞLIĞA ERİŞİM HAKKI İLE İLGİLİ ULUSAL DÜZENLEMELER

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASI

Kanun Numarası : 2709
 Kabul Tarihi : 18/10/1982
 Yayımlandığı Resmî Gazete : Tarih : 9/11/1982 Sayı : 17863 (Mükerrer)

Cumhurbaşkanı Görev ve Yetkileri (Cumhurbaşkanının af yetkisi)

Madde 104- (16) Sürekli hastalık, sakatlık ve kocama sebebiyle kişilerin cezalarını hafifletir veya kaldırır.

CEZA VE GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI HAKKINDA KANUN

Kanun Numarası : 5275
 Kabul Tarihi : 13/12/2004
 Yayımlandığı Resmî Gazete : Tarih : 29/12/2004 Sayı : 25685

Hapis Cezasının İnfazının Hastalık Nedeni İle Ertenilmesi

Madde 16- (1) Akıl hastalığına tutulan hükümlünün cezasının infazı geriye bırakılır ve hükümlü, iyileşinceye kadar Türk Ceza Kanununun 57'nci maddesinde belirtilen sağlık kurumunda koruma ve tedavi altına alınır. Sağlık kurumunda geçen süreler cezaevinde geçmiş sayılır.

(2) Diğer hastalıklarda cezanın infazına, resmî sağlık kuruluşlarının mahkûmlara ayrılan bölümlerinde devam olunur. Ancak bu durumda bile hapis cezasının infazı, mahkûmun hayatı için kesin bir tehlike teşkil ediyorsa mahkûmun cezasının infazı iyileşinceye kadar geri bırakılır.

(3) Yukarıdaki fıkralarda belirtilen geri bırakma kararı, Adli Tıp Kurumunca düzenlenen ya da Adalet Bakanlığınca belirlenen tam teşekküllü hastanelerin sağlık kurullarınca düzenlenip Adli Tıp Kurumunca onaylanan rapor üzerine, infazın yapıldığı yer Cumhuriyet Başsavcılığınca verilir. Geri bırakma kararı, mahkûmun tâbi olacağı yükümlülükler belirtmek suretiyle kendisine ve yasal temsilcisine tebliğ edilir. Mahkûmun geri bırakma süresi içinde bulunacağı yer, kendisi veya yasal temsilcisi tarafından ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilir. Mahkûmun sağlık durumu, geri bırakma kararını veren Cumhuriyet Başsavcılığınca veya onun istemi üzerine, bulunduğu veya tedavisinin yapıldığı yer Cumhuriyet Başsavcılığınca, sağlık raporunda belirtilen sürelerle, bir süre bulunmadığı takdirde birer yıllık dönemlere göre bu fıkrada yazılı usule uygun olarak incelettilir. İnceleme sonuçlarına göre geri bırakma kararını veren Cumhuriyet Başsavcılığınca, geri bırakmanın devam edip etmeyeceğine karar verilir. Geri bırakma kararını veren Cumhuriyet Başsavcılığının istemi üzerine, mahkûmun izlenmesine yönelik tedbirler, bildirim yapıldığı yerde bulunan kolluk makam ve memurlarınca yerine getirilir. Bu fıkrada yazılı yükümlülüklere aykırı hareket edilmesi hâlinde geri bırakma kararı, kararı veren Cumhuriyet Başsavcılığınca kaldırılır. Bu karara karşı infaz hâkimliğine başvurulabilir.

(4) Hapis cezasının infazı, gebe olan veya doğurduğu tarihten itibaren bir yıl altı ay geçmemiş bulunan kadınlar hakkında geri bırakılır. Çocuk ölmüş veya anasından başka birine verilmiş olursa, doğumdan itibaren iki ay geçince ceza infaz olunur.

(5) (Ek: 24/1/2013-6411/3 md.) Kapalı ceza infaz kurumuna girdikten sonra gebe kalanlardan koşullu salıverilmesine altı yıldan fazla süre kalanlar ile eylem ve tutumları nedeniyle tehlikeli sayılanlar hakkında dördüncü fıkra hükümleri uygulanmaz. Bu kişilerin cezasının dördüncü fıkra da öngörülen kısmı, ceza infaz kurumlarında kendileri için düzenlenen uygun yerlerde infaz olunur.

(6) (Ek: 24/1/2013-6411/3 md.) Maruz kaldığı ağır bir hastalık veya engellilik nedeniyle ceza infaz kurumu koşullarında hayatını yalnız idame ettiremeyen ve toplum güvenliği bakımından ağır ve somut tehlike oluşturmayacağı değerlendirilen mahkûmun cezasının infazı üçüncü fıkra da belirlenen usule göre iyileşinceye kadar geri bırakılabilir.

Akil Hastalığı Dışında Ruhsal Rahatsızlığı Olan Hükümlülerin Cezalarının İnfazı

- Madde 18-** (1) Hapsedilme ve diğer nedenlerden kaynaklanan akıl hastalığı dışında ruhsal rahatsızlıkları bulunup da ruh ve sinir hastalıkları hastanelerinde tutulmaları gerekli görülmeyerek infaz kurumlarına geri gönderilenlerin cezaları, belirlenen infaz kurumlarının mahsus bölümlerinde infaz edilir.
- (2) Birinci fıkra da belirtilenlerin cezalarının infazı için belirlenen infaz kurumlarının ihtiyaç duyduğu uzman ve diğer tıp görevlileri, Sağlık Bakanlığınca karşılanır.

Sağlığın Korunması Kurallarına Uyuma

- Madde 27-** (1) Hükümlü, sağlığının korunması ve salgın hastalıkların önlenmesi için gerekli ve alınmış tedbirlere uymak, kişi sağlığı için tehlike doğuran durumları gecikmeksizin kurum yönetimine bildirmek, kendi ve içinde yaşadığı ortamın temizliğine uygun davranışlar göstermek zorundadır.
- (2) Hükümlü, hem kendi, hem de diğer hükümlülerin sağlığını tehlikeye düşürebilecek eylemlerden kaçınmakla yükümlüdür.

Hastalık Nedeniyle Nakil

- Madde 57-** (1) Hastaneye sevki zorunlu görülen hükümlü, bulunduğu yere en yakın tam teşekküllü Devlet veya üniversite hastanesinin hükümlü koğuşuna yatırılır.
- (2) Bu hastanelere gönderilen hükümlülerin başka yerlerdeki hastanelere sevki, sağlık kurulu raporuyla, acil ve yaşamsal tehlikesi bulunması hâlinde, varsa biri hastalığın uzmanı olmak üzere iki uzman hekim tarafından verilir, başhekim tarafından onaylanan ve hastalığın sebebi, tedavinin hangi sebeple bulunduğu hastanede gerçekleştirilemediği, hastaya nerede ve ne tür bir tedavi gerektiğini açıkça belirten bir raporla mümkündür. Bu durumda da en yakın ve hükümlü koğuşu bulunan Devlet veya üniversite hastaneleri tercih edilir.
- (3) Hükümlünün bu hastanelerde kontrol ve tedavisinin devam edip etmeyeceğinin sağlık kurulu raporuyla belgelendirilmesi gerekir; aksi hâlde hükümlü ait olduğu kuruma iade edilir.

(4) Hükümlü, acil hâller dışında özel sağlık kuruluşlarında tedavi edilemez. Acil hâllerin varlığı hâlinde Adalet Bakanlığına bilgi verilir.

(5) Hükümlü, sağlık nedenleriyle bulunduğu kurumda kalmasının uygun olmadığı, kurum hekiminin önerisi ve en üst amirinin isteği üzerine alınacak sağlık kurulu raporuyla belirlendiği takdirde, başka kurumlara nakledilebilir.

Hükümlünün Muayene Ve Tedavi İstekleri

Madde 71- (1) Hükümlü, beden ve ruh sağlığının korunması, hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbî araçlardan yararlanma hakkına sahiptir. Bunun için hükümlü öncelikle kurum revirinde, mümkün olmaması hâlinde Devlet veya üniversite hastanelerinin mahkûm koşullarında tedavi ettirilir.

(2) (Ek: 28/3/2023-7445/24 md.) Türk Ceza Kanununun 191 inci maddesinde yer alan kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmamak ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak suçundan hükümlü olanların tedavi ve rehabilitasyon programlarına katılması zorunludur. Bu suçtan hükümlü olanlar için tedavi ve rehabilitasyon programlarının uygulanacağı müstakil ceza infaz kurumları açılabileceği gibi mevcut ceza infaz kurumlarının bir bölümü de bu amaç için düzenlenebilir. Tedavi ve rehabilitasyon birimleri ile programlarının asgari standartları Sağlık Bakanlığının uygun görüşü alınarak Adalet Bakanlığınca belirlenir. Tedavi ve rehabilitasyon programlarının başarılı olabilmesi amacıyla hükümlünün izin, ziyaret ve görüşme hakları uzman görüşü doğrultusunda geçici olarak kısıtlanabilir. Başka bir suçtan hükümlü olup uyuşturucu veya uyarıcı madde bağımlısı olduğu tespit edilen hükümlüler hakkında da bu fıkra hükmü uygulanır.

Hükümlünün Beslenmesi

Madde 72- (1) Hükümlüye Adalet ve Sağlık bakanlıklarınca birlikte belirlenecek kalori esasına göre, sağlıklı ve güçlü kalması için nitelik ve nicelik olarak besleyici, sağlık koşullarına uygun, makul çeşitlilikte, yaş, sağlık, çalıştığı işin özelliği, dinî ve kültürel gerekleri göz önünde tutularak besin verilir ve içme suyu sağlanır.

(2) Hükümlü, kendisine verilen günlük besin ve ihtiyaç maddeleri dışındaki ihtiyaçlarını kurum kantininden sağlayabilir. Kantini bulunmayan kurumlarda, bu maddeler, idarenin izin ve kontrolü altında dışardan sağlanabilir.

(3) Hasta hükümlüye, kurum hekiminin belirleyeceği besinler verilir.

(4) Kurumda annesiyle birlikte kalan çocuklara ve süt emziren annelere durumlarına uygun gıda verilir.

Hükümlünün Muayene Ve Tedavisi

Madde 78- (1) Hükümlüye Adalet ve Sağlık bakanlıklarınca birlikte belirlenecek kalori esasına göre, sağlıklı ve güçlü kalması için nitelik ve nicelik olarak besleyici, sağlık koşullarına uygun, makul çeşitlilikte, yaş, sağlık, çalıştığı işin özelliği, dinî ve kültürel gerekleri göz önünde tutularak besin verilir ve içme suyu sağlanır.

(2) Hükümlü, kendisine verilen günlük besin ve ihtiyaç maddeleri dışındaki ihtiyaçlarını kurum kantininden sağlayabilir. Kantini bulunmayan kurumlarda, bu maddeler, idarenin izin ve kontrolü altında dışardan sağlanabilir.

(3) Hasta hükümlüye, kurum hekiminin belirleyeceği besinler verilir.

(4) Kurumda annesiyle birlikte kalan çocuklara ve süt emziren annelere durumlarına uygun gıda verilir.

(4) Hükümlü, acil hâller dışında özel sağlık kuruluşlarında tedavi edilemez. Acil hâllerin varlığı hâlinde Adalet Bakanlığına bilgi verilir.

(5) Hükümlü, sağlık nedenleriyle bulunduğu kurumda kalmasının uygun olmadığı, kurum hekiminin önerisi ve en üst amirinin isteği üzerine alınacak sağlık kurulu raporuyla belirlendiği takdirde, başka kurumlara nakledilebilir.

Sağlık Denetimi

Madde 79- (1) Kurum hekimi, kurumu ayda en az bir kez denetleyerek genel ve özel önlem alınması gereken hastalıklar ile kurumda sağlık koşulları yönünden alınması gereken önerileri içeren bir rapor düzenler ve kurum yönetimine verir.

Hastaneye Sevk

Madde 80- (1) Hükümlünün sağlık nedeniyle hastaneye sevkine gerek duyulduğunda durum, kurum hekimi tarafından derhâl bir raporla ceza infaz kurumu yönetimine bildirilir.

İnfazı Engelleyecek Hastalık Hali

Madde 81- (1) Kurum hekimi veya görevli hekim tarafından yapılan muayene ve incelemeler sonucunda hükümlünün cezasını yerine getirmesine engel olabilecek hastalığı saptanırsa durum, kurum yönetimine bildirilir.

Hükümlünün Kendisine Verilen Yiyecek ve İçecekleri Reddetmesi

Madde 82- (1) Hükümlüler, hangi nedenle olursa olsun, kendilerine verilen yiyecek ve içecekleri sürekli olarak reddettileri takdirde; bu hareketlerinin kötü sonuçları ile bırakacağı bedensel ve ruhsal hasarlar konusunda ceza infaz kurumu hekimince bilgilendirilirler. Psiko-sosyal hizmet birimince de bu hareketlerinden vazgeçmeleri yolunda çalışmalar yapılır ve sonuç alınamaması hâlinde, beslenmelerine kurum hekimince belirlenen rejime göre uygun ortamda başlanır.

(2) Beslenmeyi reddederek açlık grevi veya ölüm orucunda bulunan hükümlülerden, birinci fıkraya gereğince alınan tedbirlere ve yapılan çalışmalara rağmen hayatî tehlikeye girdiği veya bilincinin bozulduğu hekim tarafından belirlenenler hakkında, isteklerine bakılmaksızın kurumda, olanak bulunmadığı takdirde derhâl hastaneye kaldırılmak suretiyle muayene ve teşhise yönelik tıbbî araştırma, tedavi ve beslenme gibi tedbirler, sağlık ve hayatları için tehlike oluşturmamak şartıyla uygulanır.

(3) Yukarıda belirtilen hâller dışında, bir sağlık sorunu olup da muayene ve tedaviyi reddeden hükümlülerin sağlık veya hayatlarının ciddi tehlike içinde olması veya ceza infaz kurumunda bulunanların sağlık veya hayatları için tehlike oluşturan bir durumun varlığı hâlinde de ikinci fıkraya hükümleri uygulanır.

(4) Bu maddede öngörülen tedbirler, kurum hekiminin tavsiye ve yönetimi altında uygulanır. Ancak, kurum hekiminin zamanında müdahale edememesi veya gecikmesi hükümlü için hayatî tehlike doğurabilecek ise, bu tedbirlere ikinci fıkrada belirtilen şartlar aranmaksızın başvurulur.

(5) Bu madde uyarınca hükümlülerin sağlıklarının korunması ve tedavilerine yönelik zorlayıcı tedbirler, onur kırıcı nitelikte olmamak şartıyla uygulanır.

İL İDARESİ KANUNU

Kanun Numarası : 5442

Kabul Tarihi : 10/6/1949

Yayımlandığı Resmî Gazete : Tarih : 18/6/1949 Sayı : 7236

Valilerin Hukuki Durumları Görev ve Yetkileri

Madde 10 - B) Vali, ceza ve tevkif evlerinin muhafazasını ve Cumhuriyet savcı ile birlikte hükümlü ve tutukluların sağlık şartlarını gözetim ve denetimi altında bulundurur.

Kaymakamların Hukuki Durumları Görev ve Yetkileri

Madde 33 - B) Kaymakam, ceza ve tevkif evlerinin muhafazasını ve Cumhuriyet savcısı ile birlikte hükümlü ve tutukluların sağlık şartlarını gözetim ve denetimi altında bulundurur.

CEZA İNFAZ KURUMLARININ YÖNETİMİ İLE CEZA VE GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI HAKKINDA TÜZÜK

Bakanlar Kurulu Kararının Tarihi : 20/3/2006, **No:** 2006/10218

Dayandığı Kanunun Tarihi : 14/6/1930, **No:** 172129/3/1984, **No:** 2992 6/8/1997, **No:** 4301 26/9/2004, **No:** 52374/12/2004, **No:** 5271 13/12/2004, **No:** 5275

Yayımlandığı R. Gazetenin Tarihi : 6/4/2006, **No:** 26131

Akil Hastalığı Dışında Ruhsal Rahatsızlığı Olan Hükümlülerin Barındırılacakları Kurumlar

Madde 9 - (1) Hapsedilme ve diğer nedenlerden kaynaklanan akıl hastalığı dışında ruhsal rahatsızlıkları bulunup da ruh ve sinir hastalıkları hastanelerinde tutulmaları gerekli görülmeyerek kurumlara geri gönderilenlerin cezaları, kurumların belirlenen mahsus bölümlerinde infaz edilir.

(2) Birinci fıkrada belirtilenlerin cezalarının infazı için belirlenen kurumların ihtiyaç duyduğu uzman ve diğer tıp görevlileri, Sağlık Bakanlığınca karşılanır.

Psiko-Sosyal Yardım Servisi

Madde 24- (1) Psiko sosyal yardım servisi personel ve hükümlülerin ruh ve beden sağlığı ve bütünlüğüne ilişkin koruyucu, geliştirici programları araştıran, uygulayan ve gerektiğinde tedavi sürecine katılarak psikolojik destek ve müdahalede bulunan, ayrıca hükümlülerin bireysel özelliklerini, yaşam koşullarını ve suç işleme nedenlerini belirleyerek bireysel gelişmelerine yardımcı olan, kurum yaşamına uyumlarını ve toplumsal yaşamla uyumlaşmalarını sağlayan ve bireyin yeniden suç işlemesini engelleyecek önlemleri alan ve bu amaçla gerektiğinde kurum en üst amirinin bilgisi dahilinde, aileler ve sosyal çevreyle görüşme yapan servistir. Psiko-sosyal yardım servisinde, psikolog, sosyal çalışmacı, sosyolog ve çocuk gelişimi uzmanı görev yapar.

(2) İyileştirme programları kapsamında spor alanları, çok amaçlı salon, kütüphane ve iş atölyelerinden yararlanma, meslek edinme kursları gibi faaliyetlere katılabilecek durumdaki hükümlüler ile kurumun iç hizmetlerinde çalıştırılacak hükümlüleri belirleyerek idare ve gözlem kuruluna sunar.

(3) Psiko-sosyal yardım servisi, hükümlülerin gözlem ve sınıflandırma formunu düzenler, ayrıca; servisin çalışmalarıyla ilgili olarak üç ayda bir raporla kurum en üst amirine bildirir.

Sağlık Denetimi

Madde 25- (1) Kurumda koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerini cezaevi tabibinin başkanlığında yerine getiren servistir. Sağlık servisinde cezaevi tabibi, diş tabibi, eczacı, veteriner, diyetisyen, sağlık memuru ve hayvan sağlık memuru görev yapar.

(2) Cezaevi tabibinin görevleri:

- a) Kurumun sağlık koşullarını düzenleyerek, hükümlülerin ve kurum personelinin muayene ve tedavilerini yapar,
- b) Kurumun sağlık koşullarını bozan hareketlerin önlenmesi amacıyla, tedavi olmayı reddedenlerin ve kurumun sağlığını bozacak şekilde hareket edenleri kurum en üst amirine bildirir,
- c) Kurumda ortaya çıkan hastalıklar ve bu hastalıkların önlenmesi için alınacak tedbirler ile ayrıca iaşenin kalitesine, miktarına ve dağıtım şekillerine, hükümlülerle personelin temizliğine, kurumun sıhhi tesisat, ısıtma, aydınlatma ve havalandırma tesislerinin sağlık şartlarına elverişli bir şekilde işleyip işlemediğine, beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin sağlık şartlarına uygun bir şekilde yürütülüp yürütülmediğine ilişkin hususları tespit etmek amacıyla, kurumu ayda en az bir kez denetleyerek hazırlayacağı raporu kurum en üst amirine sunar ve sağlık istatistiklerini düzenler,
- d) Merkezi bütçe ve iş yurdu tarafından alınan tüm gıda maddelerinin muayenesini yapar ve tüketilmesinde sakınca görülen ve imha edilmesi gereken gıda maddelerini tespit eder,
- e) Kurumda eczacının bulunmaması durumunda ilaçların dağıtımını sağlar,
- f) Sağlık servisinin; tıbbi, idarî ve teknik hizmetlerini mevzuata uygun yürütür ve denetler,
- g) Sağlık servisinin, tıbbi kayıt ve arşiv sistemini oluşturur ve kayıtların düzenli ve doğru bir şekilde tutulmasını sağlar,
- h) Tıbbi atıkların kontrolü ve imhası için gereken önlemleri alır.

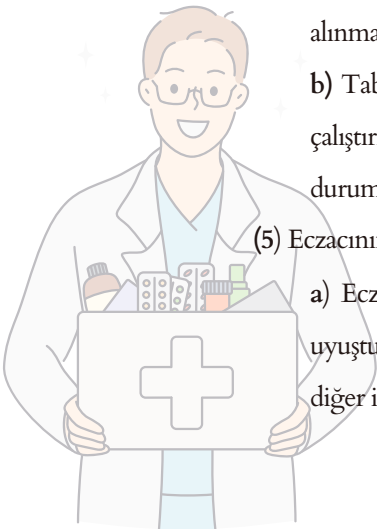
(3) Diş tabibinin görevleri: Hükümlülerle kurum personelinin, ağız ve diş sağlığıyla ilgili koruyucu ve tedavi edici hizmetlerini yapar ve sağlık istatistiklerini düzenler.

(4) Tabiplerin ortak görev ve sorumlulukları: Cezaevi tabibi ve diş tabibi, sağlık servisinde çalışan diğer personel ile birlikte, aşağıda belirtilen işleri yapmak amacıyla, ortak görev anlayışı içinde hareket eder.

- a) Sağlık gözetimi: Tabipler kurumu sık sık denetler ve kurumun mevcuduna göre ayda bir veya iki kez olmak üzere kurumun tamamını gezerek, kurumun genel sağlık durumunu kontrol eder, acele önlem alınmasını gerektiren bir hastalığın bulunması hâlinde durumu derhâl kurum en üst amirine bildirir,
- b) Tabipler, diğer unvanlardaki personel gibi kurumun özelliği dikkate alınarak vardiya sistemine göre çalıştırılabilir. Vardiya sisteminin uygulanmadığı hâllerde, önemli bir rahatsızlığın bildirildiği durumlarda, günün her saatinde kuruma gelerek gerekli önlemleri alır.

(5) Eczacının görevleri:

- a) Eczacı; cezaevi tabibinin vereceği reçetelere göre ilaçları hazırlar, yeşil ve kırmızı reçeteye satılan uyuşturucu ve uyarıcı nitelikteki ilaçların tane olarak verilmesini ve huzurda içirerek kontrolünü yapar, diğer ilaçları ise cezaevi tabibinin belirlediği miktarda hastalara verir,

b) Kurumda bulunan ilâçları korur ve gereken ilâçları almak için cezaevi tabibine zamanında haber verir.

(6) Veterinerin görevleri: Hayvancılık faaliyetinde bulunulan iş yurtlarında, üretim sağlıklı biçimde yapılabilmesi için koruyucu ve tedavi edici önlemleri alır, tlemi plânlar, ırkların seçimi ve geliştirilmesini sağlar, alanıyla ilgili olarak her ay kurum en st amirine rapor sunar ve istatistikleri düzenler.

(7) Diyetisyenin görevleri: Kurumlarda kalan hükümlüler ile iaşe edilen personelin yeterli kalori esasına göre sağlıklı beslenmesini sağlayıcı düzenlemeler ile günlük, haftalık ve aylık iaşe plânlamalarını yapar, rahatsızlığı bulunanlar için, uygun yemeklerin hazırlanması ve bu konularla ilgili diğer işlerin yerine getirilmesini sağlar.

(8) Sağlık memurunun görevleri: Cezaevi tabibinin gözetimi altında olup, onun göstereceği işleri yapar. Meslekî bilgisi ve yetkisi çerçevesinde koruyucu ve tedavi edici hizmetleri yerine getirir.

(9) Hayvan sağlık memurunun görevleri: Hayvancılık faaliyetinde bulunulan iş yurtlarında meslekî bilgisi ve yetkisi çerçevesinde koruyucu ve tedavi edici hayvan sağlık hizmetlerini yerine getirir.

Hapis Cezasının İnfazının Hastalık Nedeni İle Ertilenmesi

Madde 54- (1) Akıl hastalığına tutulan hükümlünün cezasının infazı geriye bırakılır ve hükümlü, iyileşinceye kadar 5237 sayılı Kanunun 57' nci maddesinde belirtilen sağlık kurumunda koruma ve tedavi altına alınır. Sağlık kurumunda geçen süreler ceza infaz kurumunda geçmiş sayılır.

(2) Diğer hastalıklarda cezanın infazına, resmî sağlık kuruluşlarının hükümlülere ayrılan bölümlerinde devam olunur. Ancak bu durumda bile hapis cezasının infazı, hükümlünün hayatı için kesin bir tehlike teşkil ediyorsa cezanın infazı, hükümlü iyileşinceye kadar geri bırakılır.

(3) Yukarıdaki fıkralarda belirtilen geri bırakma kararı, Adli Tıp Kurumunca düzenlenen ya da Adalet Bakanlığınca belirlenen tam teşekküllü hastanelerin sağlık kurullarınca düzenlenip Adli Tıp Kurumunca onaylanan rapor üzerine, infazın yapıldığı yer Cumhuriyet başsavcılığınca verilir. Geri bırakma kararı, hükümlünün tâbi olacağı yükümlülükler belirtilmek suretiyle kendisine ve yasal temsilcisine tebliğ edilir. Hükümlünün geri bırakma süresi içinde bulunacağı yer, kendisi veya yasal temsilcisi tarafından ilgili Cumhuriyet başsavcılığına bildirilir. Hükümlünün sağlık durumu, geri bırakma kararını veren Cumhuriyet başsavcılığınca veya onun istemi üzerine, bulunduğu veya tedavisinin yapıldığı yer Cumhuriyet başsavcılığınca, sağlık raporunda belirtilen srelere, bir süre bulunmadığı takdirde üçer aylık dönemlere göre bu fıkroda yazılı usule uygun olarak incelettirilir. İnceleme sonuçlarına göre geri bırakma kararını veren Cumhuriyet başsavcılığınca, geri bırakmanın devam edip etmeyeceğine karar verilir. Geri bırakma kararını veren Cumhuriyet başsavcılığının istemi üzerine, hükümlünün izlenmesine yönelik tedbirler, bildirim yapıldığı yerde bulunan kolluk makam ve memurlarınca yerine getirilir. Bu fıkroda yazılı ykmllklere aykırı hareket edilmesi hâlinde geri bırakma kararı, kararı veren Cumhuriyet başsavcılığınca kaldırılır. Bu karara karşı infaz hâkimliğine başvurulabilir.

(4) Hapis cezasının infazı, gebe olan veya doğurduğu tarihten itibaren altı ay geçmemiş bulunan kadımlar hakkında geri bırakılır. ocuk ölmüş veya anasından başka birine verilmiş olursa, doğumdan itibaren iki ay sonra ceza infaz olunur

Sağlığın Korunması Kurallarına Uyma

- Madde 80-** (1) Hükümlü, sağlığının korunması ve salgın hastalıkların önlenmesi için gerekli ve alınmış tedbirlere uymak, kişi sağlığı için tehlike doğuran durumları gecikmeksizin kurum en üst amirine bildirmek, kendi ve içinde yaşadığı ortamın temizliğine uygun davranışlar göstermek zorundadır.
- 2) Hükümlü, hem kendi, hem de diğer hükümlülerin sağlığını tehlikeye düşürebilecek eylemlerden kaçınmakla yükümlüdür.

Hükümlünün Muayene Ve Tedavi İstekleri

- Madde 94-** (1) Hükümlü, beden ve ruh sağlığının korunması, hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbî araçlardan yararlanma hakkına sahiptir. Bunun için hükümlü öncelikle kurum revirinde, mümkün olmaması hâlinde Devlet veya üniversite hastanelerinin mahkûm koğuşlarında tedavi ettirilir.

Kurum Binasının Bakımı, Temizliği ve Isıtılması

- Madde 111-** (1) Kurumlarda; oda, yatakhane, atölye ve diğer ortak kullanım alanlarının temiz tutulmasına ve uygun zamanlarda havalandırılmasına özen gösterilir. Bu amaçla, gerekli araç ve gereçler kurum idaresince sağlanır.
- (2) Kurumun bulunduğu yer ve iklim koşulları dikkate alınarak, kurum binası uygun sıcaklıkta tutulur.
- (3) Kurum binasının bakımı, temizliği, ısıtılması ve tesisatında meydana gelecek hasar veya bozuklukların onarımından kurumun en üst amiri sorumludur.

Hükümlülerin Temizliği

- Madde 112-** (1) Hükümlülerin kişisel bakım ve temizliklerinin sağlanmasına yönelik tedbirler kurum idaresince alınır.
- (2) Hükümlülerin barındırıldıkları odalarda gerekli sağlık ve hijyen kurallarına uymaları özendirilir.
- (3) Hükümlülerin kurum olanakları ölçüsünde kısa aralıklarla yıkanmaları sağlanır.
- (4) Hükümlülerin, toplum içinde alışılmışın dışında saç, bıyık ve sakal uzatmalarına izin verilmez.
- (5) Hükümlülerin kişisel bakım ve temizliklerinin sağlanmasına ilişkin esas ve usuller kurum iç yönetmeliklerinde düzenlenir.

Bulaşıcı Hastalıklardan Korunma

- Madde 113-** (1) Kurumda, 24/4/1930 tarihli ve 1593 sayılı Umumî Hıfzıssıhha Kanununun 57 nci maddesinde yazılı bulaşıcı hastalıklardan birisinin çıkması veya çıkma şüphesinin ya da bu türden bir hastalık sebebiyle ölümün meydana geldiği hallerde durum cezaevi tabibince kurumun en üst amirine bildirilir. Bu bildirim alınması üzerine kurum en üst amiri durumu gecikmeksizin ilgili mercilere bildirir.
- (2) Hükümlünün, bir sağlık kuruluşu veya cezaevi tabibince yapılan muayene ve teşhisi sonucunda, 1593 sayılı Kanunun 103 üncü maddesinde sayılan zührevi hastalıklar ile HIV virüsü taşıdığı tespit edilmesi hâlinde, durum, ilgili mercilere yazıyla gizli olarak bildirilir. Ancak, bu hâlde de, kurum olanakları ölçüsünde cezaevi tabibi, bunların ilk tedavilerini yapar ve hastalığın yayılmasını önleyici tedbirleri alır.
- (3) Tedaviyi sağlayacak nitelikte özel bölümü bulunmayan kurumlardaki hükümlüler, derhâl tedavisinin yapılabileceği sağlık kuruluşuna sevk edilir. Kurum idaresi tarafından, hastalığın yayılmasına engel olmak için gerekli önlemler alınır.

Revir

- Madde 114-** (1) Her kurumda bir revir bulunur. Revir, cezaevi tabibinin sorumluluğunda faaliyet gösterir.
- (2) Kurum revirinde bulundurulması gerekli tıbbî araç ve gereçler ile kurum revirinin çalışma esas ve usulleri kurum iç yönetmeliğinde gösterilir.
- 3) Kanun hükümlerine ve durumlarına göre, 5275 sayılı Kanunun 16 ncı maddesinin dördüncü fıkrasının uygulanamadığı hâllerde, gebe olan kadın hükümlülerin bulunduğu kurumlarda, doğum öncesi ve doğum sonrası her türlü bakım ve tedavi için özel bir yer ayrılır. Doğumun kurum dışında bir sağık kuruluşunda gerçekleşmesi için gerekli tedbirler alınır. Ancak, doğum, kurumda gerçekleşmişse çocuğun kurumda doğduğu, doğum belgesine işlenmez.

Hastaneye Sevk

- Madde 115-** (1) Hükümlünün sağık nedeniyle bir hastaneye sevkine gerek duyulduğunda durum, cezaevi tabibi tarafından bir raporla derhâl kurum en üst amirine bildirilir.

Hükümlülerin Hastanelerde Muayene ve Tedavileri

- Madde 116-** (1) Kurumda tedavisi mümkün olmayan hastalığı bulunan hükümlülerin muayene ve tedavileri Devlet ve üniversite hastanelerinde gerçekleştirilir. Hükümlülerin yatarak tedavileri bunlar için ayrılan hükümlü koğıularında yapılır. Hükümlü koğıusu yoksa tedavileri dış güvenlikten sorumlu güvenlik görevlileri tarafından gerekli önlemler alınarak hastanelerin diğeri birimlerinde yapılır.
- (2) Açık kurumlar ile çocuk eğitimevi hükümlülerinin kurum dışındaki yatarak tedavileri, tedavi eden kurumun bulunduğu yerdeki kurumun iç güvenlik görevlileri gözetiminde ve hükümlü odası dışındaki bir bölümde yapılır.
- (3) Kurum dışında yatarak tedavileri yapılan hükümlülerin yanında, tedaviyi yapan hekimin raporuyla zorunlu olduğunun bildirilmesi hâlinde, eşi, annesi, babası, kardeşi, çocuğı, bunların olmaması hâlinde Cumhuriyet başsavcılığının uygun gördüğü bir aile yakını refakatçi olarak bulundurulabilir.

Hükümlünün Muayene ve Tedavisi

- Madde 117-** (1) Kurumda tedavisi mümkün olmayan hastalığı bulunan hükümlülerin muayene ve tedavileri Devlet ve üniversite hastanelerinde gerçekleştirilir. Hükümlülerin yatarak tedavileri bunlar için ayrılan hükümlü koğıularında yapılır. Hükümlü koğıusu yoksa tedavileri dış güvenlikten sorumlu güvenlik görevlileri tarafından gerekli önlemler alınarak hastanelerin diğeri birimlerinde yapılır.
- (2) Açık kurumlar ile çocuk eğitimevi hükümlülerinin kurum dışındaki yatarak tedavileri, tedavi eden kurumun bulunduğu yerdeki kurumun iç güvenlik görevlileri gözetiminde ve hükümlü odası dışındaki bir bölümde yapılır.
- (3) Kurum dışında yatarak tedavileri yapılan hükümlülerin yanında, tedaviyi yapan hekimin raporuyla zorunlu olduğunun bildirilmesi hâlinde, eşi, annesi, babası, kardeşi, çocuğı, bunların olmaması hâlinde Cumhuriyet başsavcılığının uygun gördüğü bir aile yakını refakatçi olarak bulundurulabilir.

İnfazı Engelleyecek Hastalık Hâli

Madde 118- (1) Cezaevi tabibi veya görevli hekim tarafından yapılan muayene ve incelemeler sonucunda hükümlünün cezasını yerine getirmesine engel olabilecek hastalığı saptanırsa durum, kurum en üst amirine bildirilir.

Hükümlünün Kendisine Verilen Yiyecek Ve İçecekleri Reddetmesi

Madde 119- (1) Hükümlüler, hangi nedenle olursa olsun, kendilerine verilen yiyecek ve içecekleri sürekli olarak reddetdikleri takdirde; bu hareketlerinin kötü sonuçları ile bırakacağı bedensel ve ruhsal hasarlar konusunda cezaevi tabibince bilgilendirilirler. Psiko-sosyal hizmet birimince de bu hareketlerinden vazgeçmeleri yolunda çalışmalar yapılır ve sonuç alınamaması hâlinde, beslenmelerine cezaevi tabibince belirlenen rejime göre uygun ortamda başlanır.

(2) Beslenmeyi reddederek açlık grevi veya ölüm orucunda bulunan hükümlülerden, birinci fıkra gereğince alınan tedbirlere ve yapılan çalışmalara rağmen hayatî tehlikeye girdiği veya bilincinin bozulduğu cezaevi tabibi tarafından belirlenenler hakkında, isteklerine bakılmaksızın kurumda, olanak bulunmadığı takdirde derhâl hastaneye kaldırılmak suretiyle muayene ve teşhise yönelik tıbbî araştırma, tedavi ve beslenme gibi tedbirler, sağlık ve hayatları için tehlike oluşturmamak şartıyla uygulanır.

(3) Yukarıda belirtilen hâller dışında, bir sağlık sorunu olup da muayene ve tedaviyi reddeden hükümlülerin sağlık veya hayatlarının ciddî tehlike içinde olması veya kurumda bulunanların sağlık veya hayatları için tehlike oluşturan bir durumun varlığı hâlinde de ikinci fıkra hükümleri uygulanır.

(4) Bu maddede öngörülen tedbirler, cezaevi tabibinin tavsiye ve yönetimi altında uygulanır. Ancak, cezaevi tabibinin zamanında müdahale edememesi veya gecikmesi hükümlü için hayatî tehlike doğurabilecek ise, bu tedbirlere ikinci fıkrada belirtilen şartlar aranmaksızın başvurulur.

(5) Bu madde uyarınca hükümlülerin sağlıklarının korunması ve tedavilerine yönelik zorlayıcı tedbirler, onur kırıcı nitelikte olmamak şartıyla uygulanır.

Hastalık Nedeniyle Nakil

Madde 168- (1) Hastaneye sevki zorunlu görülen hükümlü, öncelikle kurumun bulunduğu yer veya buraya en yakın tam teşekküllü Devlet veya üniversite hastanesinin hükümlü koğuşuna yatırılır.

(2) Bu hastanelere gönderilen hükümlülerin başka yerlerdeki tam teşekküllü Devlet veya üniversite hastanelerine sevki, sağlık kurulu raporuyla, acil ve yaşamsal tehlikesi bulunması hâlinde, varsa biri hastalığın uzmanı olmak üzere iki uzman hekim tarafından verilip, başhekim tarafından onaylanan ve hastalığın sebebi, tedavinin hangi sebeple bulunduğu hastanede gerçekleştirilemediği, hastaya nerede ve ne tür bir tedavi gerektiğini açıkça belirten bir raporla mümkündür. Bu durumda da en yakın ve hükümlü koğuşu bulunan Devlet veya üniversite hastaneleri tercih edilir.

(3) Hükümlünün bu hastanelerde kontrol ve tedavisinin devam edip etmeyeceğinin sağlık kurulu raporuyla belgelendirilmesi gerekir; aksi hâlde hükümlü ait olduğu kuruma iade edilir.

(4) Hükümlü, acil veya yaşamsal bir sağlık sorunu nedeniyle, muayene, teşhis ve tedavi amacıyla, kurumun bulunduğu yerdeki sağlık kuruluşuna geciktirilmeksizin nakledilir. Bunun için;

a) Sağlık sorununun ortaya çıktığı anda kurumda cezaevi tabibinin görevli olması hâlinde, bu görevlinin raporu,

- b) Kurumda cezaevi tabibi bulunmaması durumunda, sağlık sorununun ortaya çıktığı anda kurumda bulunan en üst yetkilinin yazılı izni, aranır.
- c) Hükümlünün, gönderildiği sağlık kuruluşundan, acil ve yaşamsal olarak başka bir sağlık kuruluşuna nakli gerektiğinde ikinci fıkra hükmü uygulanır. Bu hâllerde Bakanlıktan izin alınmaz, ancak, yapılan işlem en seri haberleşme araçlarıyla Bakanlığa bildirilir.

(5) Hükümlü, acil hâller dışında özel sağlık kuruluşlarında tedavi edilemez. Acil hâllerin varlığı hâlinde Bakanlığa bilgi verilir.

(6) Hükümlü, sağlık nedenleriyle bulunduğu kurumda kalmasının uygun olmadığı, cezaevi tabibinin önerisi ve kurum en üst amirinin isteği üzerine alınacak sağlık kurulu raporuyla belirlendiği takdirde, başka kurumlara nakledilebilir.

(7) Analarının yanında kalmakta olan çocukların sağlık nedeniyle kurum dışına sevk edilmesi hâlinde, cezaevi tabibi tarafından verilen raporda anasının kendisine refakati zorunlu görülmüşse refakat edebilir. Çocuğun sağlık giderleri 120 nci madde hükümlerine göre karşılanır.

Salverilecek Hasta Hükümlüler

Madde 178- (1) Salverilme tarihinde, kurum dışına çıkarılmasına engel olacak şekilde hasta olup da hastaneye nakli veya yakınlarının refakatinde kurumdaki ayrılması mümkün olmayan hükümlünün; kendi rızası ve Cumhuriyet başsavcılığının onayı ile bir hastaneye veya sağlık kurumuna nakledilinceye kadar kurumun ayrı bir bölümünde kalması sağlanır.

(2) Birinci fıkrada belirtilen hâllerde, durum, hükümlünün ailesine, avukatına, asker kişi ise, kayıtlı bulunduğu askerlik şubesine ve yabancı uyruklu ise, uyuğuunda olduğu devletin diplomatik temsilciliği veya konsolosluluğuna kurum idaresince bildirilir.

CEZA İNFAZ KURUMLARININ YÖNETİMİ İLE CEZA VE GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI HAKKINDA YÖNETMELİK

Cumhurbaşkanı Kararının Tarihi : 28/3/2020 **Sayısı :** 2324

Yayımlandığı Resmî Gazetenin Tarihi : 29/3/2020 **Sayısı :** 31083

Sağlık Servisi

Madde 13- (1) Sağlık servisi; kurumda koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerini cezaevi tabibinin başkanlığında yerine getiren servistir. Sağlık servisinde; cezaevi tabibi, diş tabibi, eczacı, veteriner, diyetisyen, sağlık memuru, hemşire ve hayvan sağlık memuru görev yapar.[6]

(2) Cezaevi tabibi;

a) Kurumun sağlık koşullarını düzenleyerek, hükümlülerin ve kurum personelinin muayene ve tedavilerini yapar.

b) Kurumun sağlık koşullarını bozan hareketlerin önlenmesi amacıyla, tedavi olmayı reddedenleri ve kurumun sağlığını bozacak şekilde hareket edenleri, kurum en üst amirine bildirir.

- c) Kurumda ortaya çıkan hastalıklar ve bu hastalıkların önlenmesi için alınacak tedbirler ile ayrıca işenin kalitesine, miktarına ve dağıtım şekillerine, hükümlülerle personelin temizliğine, kurumun sıhhi tesisat, ısıtma, aydınlatma ve havalandırma tesislerinin sağlık şartlarına elverişli bir şekilde işleyip işlemediğine, beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin sağlık şartlarına uygun bir şekilde yürütülüp yürütülmediğine ilişkin hususları tespit etmek amacıyla, kurumu ayda en az bir kez denetleyerek hazırlayacağı raporu kurum en üst amirine sunar ve sağlık istatistiklerini düzenler.
- ç) Merkezi bütçe ve iş yurdu tarafından alınan tüm gıda maddelerinin muayenesini yapar ve tüketilmesinde sakınca görülen ve imha edilmesi gereken gıda maddelerini tespit eder.
- d) Kurumda eczacının bulunmaması durumunda ilaçların dağıtımını sağlar.
- e) Sağlık servisinin tıbbi, idari ve teknik hizmetlerini mevzuata uygun yürütür ve denetler.
- f) Sağlık servisinin, tıbbi kayıt ve arşiv sistemini oluşturur ve kayıtların düzenli ve doğru bir şekilde tutulmasını sağlar.
- g) Tıbbi atıkların kontrolü ve imhası için gereken önlemleri alır.
- (3) Diş tabibi; hükümlülerle kurum personelinin, ağız ve diş sağlığıyla ilgili koruyucu ve tedavi edici hizmetlerini yapar ve sağlık istatistiklerini düzenler.
- (4) Cezaevi tabibi ve diş tabibi, sağlık servisinde çalışan diğer personel ile birlikte, aşağıda belirtilen işleri yapmak amacıyla, ortak görev anlayışı içinde hareket eder:
- a) Tabipler, kurumu sık sık denetler ve kurumun mevcuduna göre ayda bir veya iki kez olmak üzere kurumun tamamını gezerek, kurumun genel sağlık durumunu kontrol eder, acele önlem alınmasını gerektiren bir hastalığın bulunması hâlinde durumu derhal kurum en üst amirine bildirir.
- b) Tabipler, diğer unvanlardaki personel gibi kurumun özelliği dikkate alınarak vardiya sistemine göre çalıştırılabilir. Vardiya sisteminin uygulanmadığı hâllerde, önemli bir rahatsızlığın bildirildiği veya kurum amiri tarafından ihtiyaç duyulan diğer durumlarda, günün her saatinde kuruma gelerek gerekli önlemleri alır.[7]
- (5) Eczacı:
- a) Cezaevi tabibinin vereceği reçetelere göre ilaçları hazırlar, yeşil ve kırmızı reçeteye satılan uyuşturucu ve uyarıcı nitelikteki ilaçların tane olarak verilmesini ve huzurda içirerek kontrolünü yapar, diğer ilaçları ise cezaevi tabibinin belirlediği miktarda hastalara verir.
- b) Kurumda bulunan ilaçları korur ve gereken ilaçları almak için cezaevi tabibine zamanında haber verir.
- (6) Veteriner; hayvancılık faaliyetinde bulunulan iş yurtlarında, üretimin sağlıklı biçimde yapılabilmesi için koruyucu ve tedavi edici önlemleri alır, üretimi planlar, ırkların seçimi ve geliştirilmesini sağlar, alanıyla ilgili olarak her ay kurum en üst amirine rapor sunar ve istatistikleri düzenler.
- (7) (Değişik:RG-12/11/2021-31657-CK-4773/5md.) Diyetisyen; kurumlarda kalan hükümlüler ile işe edilen personelin enerji ve besin öğeleri ihtiyacını göz önünde bulundurarak menü planlar, hükümlülerin sağlıklı beslenmesini ve gıda güvenliğini temin eder, alanıyla ilgili ihale süreçlerinde ve teknik şartname hazırlanmasında görev alır, düzenli aralıklarla hizmet içi eğitim verir, rahatsızlığı bulunanlar veya vejetaryen gibi farklı beslenme tercihleri olan hükümlüler için uygun yemeklerin hazırlanması ile bu konularla ilgili diğer işlerin yerine getirilmesini sağlar.

- (8) Hemşire ve sağlık memuru; cezaevi tabibinin gözetimi altında olup, onun göstereceği işleri yapar. Mesleki bilgisi ve yetkisi çerçevesinde koruyucu ve tedavi edici hizmetleri yerine getirir.[8]
- (9) Hayvan sağlık memuru; hayvancılık faaliyetinde bulunan iş yurtlarında mesleki bilgisi ve yetkisi çerçevesinde koruyucu ve tedavi edici hayvan sağlık hizmetlerini yerine getirir.
- (10) (Ek:RG-12/11/2021-31657-CK-4773/5md.) Cezaevi tabibinin olmadığı hâllerde bu hizmetin aile hekimleri tarafından verilmesini sağlamak amacıyla Sağlık Bakanlığı ile protokol düzenlenir.

Hapis Cezasının İnfazının Hastalık Nedeni İle Ertelenmesi

- Madde 42-** (1) Akıl hastalığına tutulan hükümlünün cezasının infazı geriye bırakılır ve hükümlü, iyileşinceye kadar 5237 sayılı Kanununun 57 nci maddesinde belirtilen sağlık kurumunda koruma ve tedavi altına alınır. Sağlık kurumunda geçen süreler ceza infaz kurumunda geçmiş sayılır.
- (2) Diğer hastalıklarda cezanın infazına, resmi sağlık kuruluşlarının hükümlülere ayrılan bölümlerinde devam olunur. Ancak bu durumda bile hapis cezasının infazı, hükümlünün hayatı için kesin bir tehlike teşkil ediyorsa cezanın infazı, hükümlü iyileşinceye kadar geri bırakılır.
- (3) Birinci ve ikinci fıkralarda belirtilen geri bırakma kararı, Adli Tıp Kurumunca düzenlenen ya da Adalet Bakanlığınca belirlenen tam teşekküllü hastanelerin sağlık kurullarınca düzenlenip Adli Tıp Kurumunca onaylanan rapor üzerine, infazın yapıldığı yer Cumhuriyet başsavcılığınca verilir. Geri bırakma kararı, hükümlünün tâbi olacağı yükümlülükler belirtilmek suretiyle kendisine ve yasal temsilcisine tebliğ edilir. Hükümlünün geri bırakma süresi içinde bulunacağı yer, kendisi veya yasal temsilcisi tarafından ilgili Cumhuriyet başsavcılığına bildirilir. Hükümlünün sağlık durumu, geri bırakma kararını veren Cumhuriyet başsavcılığınca veya onun istemi üzerine, bulunduğu veya tedavisinin yapıldığı yer Cumhuriyet başsavcılığınca, sağlık raporunda belirtilen srelere, bir süre bulunmadığı takdirde birer yıllık dönemlere göre bu fıkroda yazılı usule uygun olarak inceletirilir. İnceleme sonuçlarına göre geri bırakma kararını veren Cumhuriyet başsavcılığınca, geri bırakmanın devam edip etmeyeceğine karar verilir. Geri bırakma kararını veren Cumhuriyet başsavcılığının istemi üzerine, hükümlünün izlenmesine yönelik tedbirler, bildirim yapıldığı yerde bulunan kolluk makam ve memurlarınca yerine getirilir. Bu fıkroda yazılı ykmllklere aykırı hareket edilmesi hâlinde geri bırakma kararı, kararı veren Cumhuriyet başsavcılığınca kaldırılır. Bu karara karşı infaz hâkimliğine başvurulabilir.
- (4) Hapis cezasının infazı, gebe olan veya doğurduğu tarihten itibaren bir yıl altı ay geçmemiş bulunan kadınlar hakkında geri bırakılır. ocuk ölmüş veya anasından başka birine verilmiş olursa, doğumdan itibaren iki ay sonra ceza infaz olunur.
- (5) Kapalı ceza infaz kurumuna girdikten sonra gebe kalanlardan koşullu saliverilmesine altı yıldan fazla süre kalanlar ile eylem ve tutumları nedeniyle tehlikeli sayılanlar hakkında dördüncü fıkra hükümleri uygulanmaz. Bu kişilerin cezasının dördüncü fıkrada öngörülen kısmı, ceza infaz kurumlarında kendileri için düzenlenen uygun yerlerde infaz olunur.
- (6) Maruz kaldığı ağır bir hastalık veya engellilik nedeniyle ceza infaz kurumu koşullarında hayatını yalnız idame ettiremeyen ve toplum güvenliği bakımından ağır ve somut tehlike oluşturmayacağı değerlendirilen mahkûmun cezasının infazı üçüncü fıkrada belirlenen usule göre iyileşinceye kadar geri bırakılabilir.

Akıl Hastasına Özgü Güvenlik Tedbirleri

Madde 50- (1) Mahkemece, akıl hastalarına özgü güvenlik tedbirini içeren ilâm, Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir. Bu ilâm, Cumhuriyet başsavcılığınca ayrı bir infaz defferine kaydedilir. Bu tedbir, 5237 sayılı Kanunun 57 nci maddesinde belirtilen esas ve usullere göre infaz edilir.

Sağlığın Korunması Kurallarına Uyma

Madde 68- (1) Hükümlü, sağlığının korunması ve salgın hastalıkların önlenmesi için gerekli ve alınmış tedbirlere uymak, kişi sağlığı için tehlike doğuran durumları gecikmeksizin kurum en üst amirine bildirmek, kendi ve içinde yaşadığı ortamın temizliğine uygun davranışlar göstermek zorundadır.

(2) Hükümlü, hem kendi, hem de diğer hükümlülerin sağlığını tehlikeye düşürebilecek eylemlerden kaçınmakla yükümlüdür.

Hükümlünün Muayene Tedavi ve İstekleri

Madde 79- (1) Hükümlü, beden ve ruh sağlığının korunması, hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbi araçlardan yararlanma hakkına sahiptir. Bunun için hükümlü öncelikle kurum revirinde, mümkün olmaması hâlinde Devlet veya üniversite hastanelerinin mahkûm koğuşlarında tedavi ettirilir.

Hükümlülerin Temizliği

Madde 94- (1) Hükümlülerin kişisel bakım ve temizliklerinin sağlanması yönelik tedbirler kurum idaresince alınır.

(2) Hükümlülerin barındırıldıkları odalarda gerekli sağlık ve hijyen kurallarına uymaları özendirilir.

(3) Hükümlülerin, kurum olanakları ölçüsünde kısa aralıklarla yıkanmaları sağlanır.

(4) Hükümlülerin, toplum içinde alışılmışın dışında sa, bıyık ve sakal uzatmalarına izin verilmez.

(5) Hükümlülerin kişisel bakım ve temizliklerinin sağlanmasına ilişkin esas ve usuller kurum iç yönergesinde düzenlenir

Bulaşıcı Hastalıklardan Korunma

Madde 96- (1) Kurumda, 24/4/1930 tarihli ve 1593 sayılı Umumî Hıfzıssıhha Kanununun 57 nci maddesinde ve 30/5/2007 tarihli ve 26537 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Bulaşıcı Hastalıklar Sürveyans ve Kontrol Esasları Yönetmeliğinde yer alan hastalık veya durumlardan birisinin çıkması veya çıkma şüphesinin ya da bu türden bir hastalık sebebiyle ölümün meydana geldiği hâllerde durum cezaevi tabibince kurumun en üst amirine bildirilir. Bu bildirim alınması üzerine kurum en üst amiri durumu gecikmeksizin ilgili mercilere bildirir.

(2) (**Değişik:RG-12/11/2021-31657-CK-4773/35 md.**) Hükümlünün, bir sağlık kuruluğu ya da cezaevi tabibince yapılan muayene ve teşhisi sonucunda, 1593 sayılı Kanunun 103 üncü maddesinde sayılan zührevi hastalıklar ile HIV virüsü taşıdığıının tespit edilmesi hâlinde, durum ceza infaz kurumu müdürüne yazıyla gizli olarak bildirilir. Ancak bu hâlde de, kurum olanakları ölçüsünde cezaevi tabibi, bunların ilk tedavilerini yapar ve hastalığın yayılmasını önleyici tedbirleri alır. Gerekli görülmesi hâlinde diğer bulaşıcı hastalıklarla iliğili olarak da aynı tedbirler alınır. Söz konusu işlemlerin yürütülmesinde kişisel verilerin korunmasına azami hassasiyet gösterilir.

(3) Tedaviyi sağlayacak nitelikte özel bölümü bulunmayan kurumlardaki hükümlüler, derhal tedavisinin yapılabileceği sağlık kuruluşuna sevk edilir. Kurum idaresi tarafından, hastalığın yayılmasına engel olmak için gerekli önlemler alınır.

(4) (Ek:RG-12/11/2021-31657-CK-4773/35 md.) Akciğer tüberkülozu, AIDS/HIV, uyuz, hepatit B ve C gibi bulaşıcı hastalıkları bulunan hükümlülerin nakli hâlinde, ilgili kurum müdürlüğüne derhal bilgi verilir.

Revir

- Madde 97-** (1) Her kurumda bir revir bulunur. Revir, cezaevi tabibinin sorumluluğunda faaliyet gösterir.
- (2) Kurum revirinde bulundurulması gerekli tıbbi araç ve gereçler ile kurum revirinin çalışma esas ve usulleri kurum iç yönergesinde gösterilir.
- (3)(Ek:RG-12/11/2021-31657-CK-4773/36 md.) Koğuş ve odalarda bulunmaması gereken ilaçlar ile tıbbi araç ve gereçler kurumda kilitli bir şekilde muhafaza edilir.
- (4) Kanun hükümlerine ve durumlarına göre, 5275 sayılı Kanununun 16 ncı maddesinin dördüncü fıkrasının uygulanmadığı hâllerde, gebe olan kadın hükümlülerin bulunduğu kurumlarda, doğum öncesi ve doğum sonrası her türlü bakım ve tedavi için özel bir yer ayrılır. Doğumun kurum dışında bir sağlık kuruluşunda gerçekleşmesi için gerekli tedbirler alınır. Ancak doğum, kurumda gerçekleşmişse çocuğun kurumda doğduğu, doğum belgesine işlenmez.

Hükümlünün Muayene ve Tedavisi

- Madde 98-** (1) Kurumun sağlık koşullarının düzenlenmesi, hükümlünün acil veya olağan muayene ve tedavisi cezaevi tabibi tarafından yapılır. Genel veya hastalık nedeniyle yapılan tüm muayene ve tedavi sonuçları, sağlık izleme kartına işlenir ve dosyasında saklanır.
- (2) Kurumda, hükümlünün muayene veya tedavisi sırasında cezaevi tabibi tarafından talep edilmediği sürece muayene odasında sağlık personeli dışında görevli bulundurulmaz. Ancak güvenlik amacıyla ve konuşulanların duyulmayacağı şekilde, kurum idaresi tarafından gerekli tedbirler alınır.
- (3) Sağlık Bakanlığı ile üniversitelerin sağlık kuruluşları, hükümlülerin tedavileri bakımından gerekli yardımları yapmakla görevlidirler.
- (4) Rızası olsa bile hiçbir hükümlü üzerinde tıbbi deney yapılamaz.
- (5) (Ek:RG-12/11/2021-31657-CK-4773/37 md.) Hükümlülerin intihar riskini önlemek amacıyla gerekli her türlü tedbir alınır.

Hükümlünün Hastaneye Sevki İle Hastanelerde Muayene ve Tedavileri

- Madde 99-** (1) Hükümlünün sağlık nedeniyle bir hastaneye sevkine gerek duyulduğunda durum, cezaevi tabibi tarafından bir raporla derhal kurum en üst amirine bildirilir.
- (2) Kurumda tedavisi mümkün olmayan hastalığı bulunan hükümlülerin muayene ve tedavileri devlet ve üniversite hastanelerinde gerçekleştirilir. Hükümlülerin yatarak tedavileri bunlar için ayrılan hükümlü koğuşlarında yapılır. Hükümlü koğuşu yoksa tedavileri dış güvenlikten sorumlu güvenlik görevlileri tarafından gerekli önlemler alınarak hastanelerin diğer birimlerinde yapılır.

(3) Açık kurumlar ile çocuk eğitim evi hükümlülerinin kurum dışındaki yatarak tedavileri, tedavi eden kurumun bulunduğu yerdeki kurumun iç güvenlik görevlileri gözetiminde ve hükümlü odası dışındaki bir bölümde yapılır.

(4) Kurum dışında yatarak tedavileri yapılan hükümlülerin yanında, tedaviyi yapan hekimin raporuyla zorunlu olduğunun bildirilmesi hâlinde eşi, annesi, babası, kardeşi, çocuğu, bunların olmaması hâlinde Cumhuriyet başsavcılığının uygun gördüğü bir aile yakını refakatçi olarak bulundurulabilir.

İnfazı Engelleyecek Hastalık Hali

Madde 100- (1) Cezaevi tabibi veya görevli hekim tarafından yapılan muayene ve incelemeler sonucunda hükümlünün cezasını yerine getirmesine engel olabilecek hastalığı saptanırsa durum, kurum en üst amirine bildirilir.

Hükümlünün Kendisine Verilen Yiyecek ve İçecekleri Reddetmesi

Madde 101- (1) Hükümlüler, hangi nedenle olursa olsun, kendilerine verilen yiyecek ve içecekleri sürekli olarak reddettikleri takdirde; bu hareketlerinin kötü sonuçları ile bırakacağı bedensel ve ruhsal hasarlar konusunda cezaevi tabibince bilgilendirilirler. Psikososyal hizmet birimince de bu hareketlerinden vazgeçmeleri yolunda çalışmalar yapılır ve sonuç alınamaması hâlinde, beslenmelerine cezaevi tabibince belirlenen rejime göre uygun ortamda başlanır.

(2) Beslenmeyi reddederek açlık grevi veya ölüm orucunda bulunan hükümlülerden, birinci fıkraya gereğince alınan tedbirlere ve yapılan çalışmalara rağmen hayati tehlikeye girdiği veya bilincinin bozulduğu cezaevi tabibi tarafından belirlenenler hakkında, isteklerine bakılmaksızın kurumda, olanak bulunmadığı takdirde derhal hastaneye kaldırılmak suretiyle muayene ve teşhise yönelik tıbbi araştırma, tedavi ve beslenme gibi tedbirler, sağlık ve hayatları için tehlike oluşturmamak şartıyla uygulanır.

(3) Yukarıda belirtilen hâller dışında, bir sağlık sorunu olup da muayene ve tedaviyi reddeden hükümlülerin sağlık veya hayatlarının ciddi tehlike içinde olması veya kurumda bulunanların sağlık veya hayatları için tehlike oluşturan bir durumun varlığı hâlinde de ikinci fıkraya hükümleri uygulanır.

(4) Bu maddede öngörülen tedbirler, cezaevi tabibinin tavsiye ve yönetimi altında uygulanır. Ancak cezaevi tabibinin zamanında müdahale edememesi veya gecikmesi hükümlü için hayati tehlike doğurabilecek ise bu tedbirlere ikinci fıkrada belirtilen şartlar aranmaksızın başvurulur.

(5) Bu madde uyarınca hükümlülerin sağlıklarının korunması ve tedavilerine yönelik zorlayıcı tedbirler, onur kırıcı nitelikte olmamak şartıyla uygulanır.

Hükümlülerin Sağlık Giderleri

Madde 102- (1) İşyurdunda çalıştırılan sigortalı hükümlülerin iş kazası veya meslek hastalığı ile analık nedeniyle raporlu bulunmaları hâlinde, raporlu oldukları gün sayısı kadar geçici iş göremezlik ödenekleri Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından karşılanır.

(2) Hükümlünün, estetik amaçlı veya Sağlık Uygulama Tebliği kapsamında olmayan tedavi giderleri kendisi tarafından karşılanır.

(3) Hükümlünün üniversite hastaneleri dahil sağlık kurumlarındaki muayene, tetkik, kontrol ve tedavi bedelleri Sağlık Bakanlığı, ilaç ve tıbbi malzeme bedelleri ise Bakanlık tarafından karşılanır. Sağlık hizmet sunucularına yapılacak tedavi giderlerine ait ödemelerin ne şekilde yapılacağı Sağlık Bakanlığınca belirlenir.

CEZA İNFAZ KURUMLARININ YÖNETİM, DIŞ KORUMA, HÜKÜMLÜ VE TUTUKLULARIN SEVK VE NAKİLLERİ İLE SAĞLIK HİZMETLERİNİN YÜRÜTÜLMESİ HAKKINDA PROTOKOL - (ÜÇLÜ PROTOKOL)

Bu Protokolün amacı, ceza infaz kurumlarının yönetim ve dış koruması ile hükümlü ve tutukluların sevk ve nakilleri ile sağlık hizmetlerinin Adalet, İçişleri ve Sağlık Bakanlıklarının işbirliğiyle düzenli ve etkili bir şekilde yürütülmesini sağlamak olup, protokol Adalet, İçişleri ve Sağlık Bakanları tarafından 26/01/2017 tarihinde imzalanarak yürürlüğe girmiştir. (<https://cte.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/592019112913p47.pdf>)

Sağlık Kurum ve Kuruluşlarından Randevu Alınması

Madde 28- (1) Acil veya hayati bir sağlık sorunu dışında hükümlü ve tutukluların muayene, tetkik, tahlil ve tedavileri için sağlık kurum ve kuruluşlarına sevklerinde, mümkün olduğu ölçüde önceden randevu alınır ve sevkler jandarma tarafından randevu saatinde sağlık kuruluşunda hazır olunacak şekilde yapılır.

Acil Sağlık Sorunları Halinde Sevk

Madde 29- (1) Hükümlü ve tutuklular, acil veya hayati bir sağlık sorunu nedeniyle muayene, teşhis ve tedavi amacıyla kurumun bulunduğu yerdeki sağlık kuruluşuna hekim raporu ile hekimin bulunmaması hâlinde ise kurum amiri veya nöbetçi amirinin yazılı izni ile sevk edilir.

(2) Ancak acil durumlarda acil çağrı merkezi vasıtasıyla 112 acil yardım aracıyla sevk istenir.

Hükümlünün Koşu Ve Servisi

Madde 32- (1) Hükümlü koşu ve servisi; hastane bünyesinde doğrudan güneş alan diğer hasta odaları ile aynı şartları taşıyan, erkek, kadın ve gerekli durumlarda çocuk olmak üzere en az birer odadan oluşan, firara karşı engellerin bulunduğu, dış güvenliğinin jandarma, iç güvenliğinin ise ceza infaz kurumu personeli tarafından sağlandığı, hükümlü ve tutuklulara yatarak tedavi ve rehabilitasyon hizmetleri verilmek üzere ayrılan bölümlerdir. Bu koşu ve servislerden tutuklular da yararlanır.

(2) Akıl ve ruh sağlığı hastanelerinin tümünde en kısa zamanda kadın, erkek ve çocuklar için ayrı ayrı hükümlü koşu açılır. Mevcut olanların ise kapasitesi artırılır. Muayene ve tedavi için getirilen hükümlülerin bekletileceği, lavabo ve tuvaletin bulunduğu yeterli genişlikte bir bekleme alanı oluşturulur.

(3) Yeni kurulan hastanelerdeki hükümlü koşu bilgileri Adalet Bakanlığına bildirilir.

(4) Hükümlü servislerinde görev alan jandarma ve ceza infaz kurumu personelinin işe ve ibatesi ile hasta hükümlü ve tutuklu hareketliliği yoğun olan hastanelerde uygun mekânlar Sağlık Bakanlığı tarafından karşılanır ve hazırlanır.

Hastanelerdeki Tedavilerin Hükümlü Koğuşlarında Yapılması

- Madde 33-** (1) Hastaneye sevk edilen hükümlü ve tutuklular, yatarak tedavi edilmeleri gerektiği takdirde, o hastanede bunlara tahsis edilen hükümlü koğuşuna yatırılır ve tedavileri burada yapılır. Hastanede hükümlü koğuşu olmadığı takdirde, jandarma tarafından gerekli güvenlik tedbirleri alınarak oluşturulacak geçici hükümlü koğuşlarında tedavileri tamamlanır.
- (2) Açık kurumlar ile çocuk eğitimevi hükümlülerinin kurum dışında yatarak tedavileri, tedavi eden kurumun bulunduğu yerdeki kurumun iç güvenlik görevlileri gözetiminde ve hükümlü koğuşu dışındaki bir bölümde yapılır.

Hükümlü Veya Tutukluların Muayene Ve Tedavilerinin Yapılacağı Hastaneler

- Madde 34-** (1) Hastaneye sevki zorunlu görülen hükümlü veya tutukluların muayene ve tedavileri, bulunduğu yer ya da en yakın Devlet veya üniversite hastanesinin hükümlü koğuşlarında yapılır.
- (2) Bu hastanelere gönderilen hükümlü ve tutukluların başka yerlerdeki hastanelere sevki sağlık kurulu raporuyla; acil ve hayati tehlikesi bulunması hâlinde ise varsa biri hastalığın uzmanı olmak üzere iki uzman hekim tarafından verilen ve başhekim tarafından onaylanan ve hastalığın sebebi, tedavinin hangi sebeple bulunduğu hastanede gerçekleşmediği, hastaya nerede ve ne tür tedavinin uygulanması gerektiğini açıkça belirten bir raporla olur. Bu durumda da en yakın ve hükümlü koğuşu bulunan Devlet veya üniversite hastaneleri tercih edilir.
- (3) Hükümlü ve tutuklular acil haller dışında özel sağlık kuruluşlarına sevk edilmez.
- (4) Kampüslerde kurulan semt polikliniklerinde, kampüste bulunan ceza infaz kurumu hasta hükümlü ve tutuklularının yanında, başka ceza infaz kurumlarından gelen hasta hükümlü ve tutukluların da muayene ve tedavisi yapılabilir.

Hükümlü Servislerindeki İnfaz Hizmetleri

- Madde 35-** (1) Hükümlü koğuşları ve servisleri, ceza infaz kurumlarının bir bölümü olarak kabul edilir ve infaz mevzuatı bu bölümlerde de uygulanır.
- (2) Koğuşlarda ve servislerde belirsiz zamanlarda sağlık hizmetlerini aksatmayacak şekilde ceza infaz kurumu personeli tarafından arama yapılır. Ziyaretler mahsus deftere kaydedilir ve bu defterler düzenli aralıklarla kurum müdürlüğüne denetlenir.

Hasta Yakınlarının Refaketi

- Madde 36-** (1) Hükümlü koğuşunda yatarak tedavileri yapılan hükümlü ve tutukluların yanında, tedaviyi yapan hekimin raporuyla zorunlu olduğunun bildirilmesi hâlinde, eşi, annesi, babası, kardeşi, çocuğu, bunların olmaması hâlinde Cumhuriyet başsavcılığının uygun gördüğü bir aile yakını refakatçi olarak bulundurulabilir.
- (2) Annelerinin yanında kalmakta olan çocukların sağlık nedeniyle kurum dışına sevk edilmesi hâlinde, cezaevi tabibi tarafından verilen raporda veya kurumda bulunan en üst amirin onayı ile annesinin kendisine refakati zorunlu görölmüşse refakat edebilir. Çocuğun sağlık giderleri Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzüğün 120 nci maddesi hükümlerine göre karşılanır.

Hastalara Refakatçi Personel Verilmesi

- Madde 37-** (1) Hükümlü koğuşlarında ve servislerinde ceza infaz kurumları idaresince, yeteri kadar erkek ve kadın personel refakatçi olarak görevlendirilir ve hükümlü ve tutukluların hastanelerdeki idari işlemleri bu personel tarafından yürütülür.
- 2) Hükümlü ve tutukluların yargı çevresi dışındaki sağlık kuruluşlarına sevklerinde ise gittikleri yerdeki tedavi merkezinin bulunduğu en yakın ceza infaz kurumu idaresince personel görevlendirilir.
- (3) Sevk esnasında kurumlarınca sağlık kuruluşlarında görevlendirilmiş personel bulunması halinde, kurumlardan ayrıca personel görevlendirilmesi istenilmez.

Muayenelerde Güvenliğin Ve Hasta Mahremiyetinin Sağlanması

- Madde 38-** (1) Ceza infaz kurumu müdürlüğü bulunan yerlerdeki hastanelerde firara karşı engellerin bulunduğu muhafazalı muayene odaları oluşturulur.
- (2) Hükümlü ve tutukluların hastanelerde muayeneleri, firara karşı engellerin bulunduğu muhafazalı odalarda yapılır. Jandarma muayene esnasında oda dışında bulunur ve gerekli güvenlik tedbirlerini alır. Doktorun yazılı olarak talep etmesi halinde jandarma, hükümlü ve tutuklunun kadın olması durumunda ise varsa öncelikle kadın infaz ve koruma memuru muayene odasında bulunur.
- (3) Ancak, hükümlü ve tutukluların muayene esnasında yaptıkları her türlü mevzuata aykırı talepleri ilgili sağlık personeli tarafından anında jandarma devriye komutanına bildirilir.
- (4) Hastanelerde tutuklu ve hükümlüler için muhafazalı muayene odaları yapılıncaya kadar bu odalarda veya acil müdahale ve işlem yapılan yerlerde jandarma bulunur ve doktorla hasta arasında geçecek konuşmaları duymayacak uzaklıkta koruma tedbirini alır. Hükümlü ve tutuklunun kadın olması durumunda ise muayene odasında veya tetkikin yapıldığı yerde imkânlar ölçüsünde kadın jandarma personeli görevlendirilir. Kadın jandarma personelinin bulunmaması veya sayısının yeterli olmaması halinde kadın infaz ve koruma memuru güvenliği sağlar.
- (5) Muayene odasının veya tetkikin yapıldığı yerin güvenliğinin kadın infaz ve koruma memurları tarafından sağlandığı hallerde, jandarma muayene odasının veya tetkikin yapıldığı yerin çıkış noktalarında firara karşı gerekli güvenlik önlemlerini alır.

Hükümlü Ve Tutukluların Hastanelerde Ziyaret Edilmesi

- Madde 39-** (1) Sağlık kuruluşlarında yatarak tedavi gören hükümlü ve tutuklular tedaviyi yapan hekimin uygun görmesi ve Cumhuriyet başsavcılığının izni ile iç güvenlik görevlilerinin nezaretinde ziyaret edilebilir. Bu durumda ziyaretçilerin aranması mevzuat çerçevesinde yapılır.

Sağlık Kurum Ve Kuruluşlarının Hükümlü Koğuşları Ve Servislerinde İç Güvenliğin Sağlanması

- Madde 40-** (1) Hükümlü koğuşlarında ve servislerinde, iç güvenliğin sağlanması ve idari işlemlerin yürütülmesi amacıyla ceza infaz kurumu yönetimince yeteri kadar infaz ve koruma baş memuru ve infaz ve koruma memurunun bulundurulması sağlanır.

(2) Hükümlü servisine ait ana giriş kapısının anahtarı dış koruma görevlisi jandarma komutanında, hükümlü koğuşunun kapı anahtarı ise ceza infaz kurumu personeline bulundurulur. Hükümlü servisinin tek oda olması halinde ise bu odanın anahtarı jandarmada bulunur.

Hükümlülerin Ve Tutukluların Aşıları

Madde 41- (1) Ceza infaz kurumlarında, Sağlık Bakanlığınca ulusal aşı programı çerçevesinde, kurum idaresiyle gerekli koordinasyon sağlanarak aile hekimi tarafından hükümlü ve tutukluların bulaşıcı ve salgın hastalıklar dışında rızaları alınmak suretiyle aşları yapılır.

Hükümlülerin Ve Tutukluların Verem Taramasından Geçmesi

Madde 42- (1) Kapalı ceza infaz kurumunda bulunan tüm hükümlü ve tutukluların en az yılda bir defa il sağlık müdürlüğünün uygun gördüğü metotla tüberküloz taraması yapılır ve ayrıca ceza infaz kurumuna yeni gelen her hükümlü ve tutuklunun muayene edilmesi sağlanır. Bunlardan tüberküloz teşhisi konularla ilgili muayeneleri sırasında tespit edilen şüpheliler, ilgili sağlık kurumlarına sevk edilerek tetkik ve tedavileri yapılır. Tüberkülozlu hükümlü ve tutukluların, tedavi ve takibinden sorumlu hekimin belirleyeceği süre içinde, diğer hükümlü ve tutuklulardan ayrı yerlerde barınmaları (revir gibi) temin edilir.

Personeller Ve Hükümlülere Sağlık Eğitimi Verilmesi

Madde 43- (1) Ceza infaz kurumu personelinin, genel sağlık ve ilkyardım konularında eğitilmesi kurum idaresi ve il sağlık müdürlüklerince yerine getirilir.

(2) Aile hekimleri tarafından ilgili mevzuat gereği hükümlülere genel sağlık eğitimi verilir.

Ceza İnfaz Kurumlarının Sağlık Denetimi

Madde 44- (1) Ceza infaz kurumlarının sağlık şartları bakımından gözetim ve denetimi İl Sağlık Müdürlüklerince periyodik olarak yapılır ve hazırlanan raporun bir örneği ilgili Cumhuriyet başsavcılığına bildirilir.

HEKİMLİK MESLEK ETİĞİ KURALLARI

Bu kuralların amacı, hekimlerin mesleklerinin gereklerini yerine getirirken uymaları zorunlu olan hekimlik meslek etiği kurallarını belirlemek olup 1999 yılında yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Hekimler görevini yerine getirirken her durumda hastaları arasındaki siyasal görüş, sosyal durum, dini inanç, milliyet, etnik köken, ırk, cinsiyet, yaş, toplumsal ve ekonomik durum ve benzeri farklılıkları gözetmeksizin yerine getirmekle yükümlüdür. Aynı zamanda Hekimin öncelikle görevi insanın yaşamını ve sağlığını korumaktır. Meslek uygulaması sırasında insan onurunu gözetmesi de, hekimin öncelikli ödevidir.

Tutuklu Ve Hükümlülere Verilecek Tıbbi Yardım

Madde 35- Tutuklu ve hükümlülerin muayenesi de öteki hastalarinki gibi, kişilik haklarına saygılı, hekimlik sanatını uygulamaya elverişli koşullarda yapılır ve onların gizlilik hakları korunur. Hekimin, bu koşulların sağlanması için ilgililerden istekte bulunma hakkı ve sorumluluğu vardır. Muayene sonucu düzenlenecek belge veya raporlarda hekimin adı, soyadı, diploma numarası ve imzası mutlaka bulunur. Belge ve raporun bir örneği kişiye verilir. Belge ve rapor baskı altında yazılmış ise, hekim bu durumu en kısa zamanda meslek örgütüne bildirir.

Tutuklu Ve Hükümlülerin Tıbbi Yardımı Reddetmesi

Madde 36- Hekim, muayene ve tedavi olanaklarını bilinçli olarak reddeden tutuklu ve hükümlülere bu davranışlarının sonuçlarının neler olabileceğini açıklar. Zorla muayene ve tedavi yolunu deneyemez, öneremez.

MAHPUSLARIN SAĞLIĞA ERİŞİM HAKKI İLE İLGİLİ ULUSLARARASI DÜZENLEMELER

MAHPUSLARA MUAMELEYE DAİR BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ASGARI STANDART KURALLARI (NELSON MANDELA KURALLARI) ¹

Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar, 1955'te Cenevre'de toplanan Suçların Önlenmesi ve Suçluların Islahı üzerine Birinci Birleşmiş Milletler Konferansı tarafından kabul edilmiş ve Ekonomik ve Sosyal Konsey tarafından 31 Temmuz 1957 tarihli ve 663 C (XXIV) sayılı ile 13 Mayıs 1977 tarihli ve 2076 (LXII) sayılı Kararlarıyla onaylanmıştır. Ekonomik ve Sosyal Konsey 2015/20 sayılı kararıyla, söz konusu kuralların revize edilerek Genel Kurul tarafından kabul edilmesini önermiştir. Kuralların revize edilmiş son hali, 17 Aralık 2015 tarihli ve 70/175 sayılı Genel Kurul kararıyla Nelson Mandela Kuralları adını almıştır. ²

Sağlık Hizmetleri

Madde 24- 1. Mahpuslara sağlık hizmeti sağlanması, devletin sorumluluğudur. Mahpuslar, topluma sağlanan mevcut sağlık standartlarından aynı şekilde yararlanır ve hukuki statülerine dayalı ayrımcılık olmaksızın, gerekli sağlık hizmetlerine ücretsiz erişime sahip olurlar.

2. Sağlık hizmetleri, genel halk sağlığı idaresi ile yakın ilişki içinde ve HIV, tüberküloz ve diğer bulaşıcı hastalıklar ile uyuşturucu bağımlılığı da dahil olmak üzere, tedavi ve bakımın sürekliliğini sağlayacak tarzda düzenlenir

Madde 25- 1. Her hapisanedeki mahpusların beden ve zihin sağlığını değerlendirme, destekleme, koruma ve geliştirme ile görevlendirilmiş; özel sağlık bakım ihtiyacı olan mahpuslara ve rehabilitasyonunu engelleyen sağlık konularına, özel dikkat gösteren bir sağlık hizmeti bulunur.

2. Sağlık hizmeti, yeterli nitelikte, tam bir klinik bağımsızlığıyla hareket eden, yeterli sayıda, nitelikli görevliden oluşan disiplinler arası bir ekiple verilir ve bünyesinde yeterli psikoloji ve psikiyatri uzmanlığına sahip görevliler bulunur. Her mahpusa, nitelikli bir dış hekiminin hizmetinden yararlanma olanağı sağlanır.

Madde 26- 1. Sağlık hizmetleri, bütün mahpusların doğru, güncel ve gizli tutulan kişisel tıbbi dosyalarını hazırlar ve tüm mahpusların kişisel tıbbi dosyalarına, istemleri halinde erişimleri sağlar. Mahpus, herhangi bir üçüncü kişiyi tıbbi dosyasının içeriğine erişmesi için yetkilendirebilir.

¹ <https://tihv.org.tr/ozel-raporlar-ve-degerlendirmeler/nelson-mandela-kurallari-mahpuslara-muameleye-dair-birlesmis-milletler-asgari-standart-kurallari/>

² <https://www.tihv.gov.tr/birlesmis-milletler-mahpuslarin-islahi-icin-asgari-standart-kurallar-nelson-mandela-kurallari-cevirisini>

2. Bir mahpusun nakli halinde, nakledildiği kurumun sağlık hizmetleri servisine tıbbi dosyaları da tıbbi gizlilik kurallarına tabi olarak nakledilir.

Madde 27-

1. Tüm hapishaneler, acil durumlarda tıbbi yardıma, tez elden ulaşılmasını sağlarlar. Özel bir tedaviye ya da ameliyata ihtiyacı olan mahpuslar, uzmanlaşmış kurumlara ya da sivil hastanelere nakledilir. Bir hapishanenin kendi hastane olanakları varsa, mahpuslar uygun tedavi ve bakım için sevk edildiklerinde bu birimler yeterli insan gücü ve donanıma sahip olur.

2. Klinik kararlar, yalnızca sorumlu sağlık görevlisi tarafından verilebilir ve uzman olmayan hapishane personeli tarafından, ret ya da ihmal edilemez.

Madde 28 Kadın hapishanelerinde, gerekli tüm doğum öncesi ve doğum sonrası bakım ve tedavi için özel bir birim bulunur. Olanaklar elverdiğinde, çocukların hapishane dışında bir hastanede doğmaları için gerekli düzenlemeler yapılır. Eğer çocuk hapishanede doğmuşsa, doğum belgesinde bu bilgiye yer verilmez.

Madde 29-

1. Çocuğun ebeveyniyle hapishanede kalmasına izin veren karar, ilgili çocuğun yüksek yararı temelinde olur. Çocuğun hapishanede ebeveyni ile kalmasına izin verilmesi halinde, aşağıdaki olanaklar sağlanır:

(a) Ebeveynlerinin bakımı altında olmadıklarında, bırakılabilecekleri ve nitelikli insan gücüne sahip içeride ya da dışarıdaki bir çocuk bakım evi;

(b) Kabulü üzerine ve devamında, çocuğun gelişiminin bir uzman tarafından izlenmesi dahil, çocuğa özel sağlık bakım hizmetleri

2. Hapishanede bir ebeveyni ile kalan çocuklara, asla mahpus olarak muamele edilmez.

Madde 30-

Bir hekim ya da hekime bilgi verme yükümlülüğüne bakılmaksızın, diğer nitelikli sağlık görevlileri, mahpus kabulünün ardından en kısa sürede ve bunun sonrasında gerekli olduğunda her mahpusu görür, onunla konuşur ve muayene eder. Aşağıdaki hususlara özel dikkat gösterilir:

(a) Sağlık ihtiyaçlarının tespiti ve tedavi için bütün gerekli tedbirlerin alınması;

(b) Gelen mahpusların kabulü öncesi maruz bırakılmış olabilecekleri kötü muamelenin tespiti;

(c) Herhangi bir psikolojik belirtiyi ya da hapsedilmenin getirdiği diğer stresi, intihar ya da kendine zarar verme tehlikesi ve uyuşturucu, ilaç ya da alkol kullanımına bağlı yoksunluk belirtileri dahil, ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere, tespit ve uygun bütün bireyselleştirilmiş tedbirlerin ya da tedavinin üstlenilmesi;

(d) Mahpusların bulaşıcı hastalık taşıdığından şüphelenilmesi halinde, klinik tecrit ve enfeksiyon dönemi boyunca uygun tedavi sağlanması;

(e) Mahpusların çalışmaya, egzersiz yapmaya ve diğer etkinliklere katılmaya uygun olup olmadığının belirlenmesi.

Madde 31-

Hekim ya da uygun olduğunda diğer nitelikli sağlık görevlileri, bütün hasta mahpusları, fiziksel ya da zihinsel sağlığı ile ilgili şikâyeti olan ya da yaralanmış bütün mahpusları ya da doğrudan özel olarak sağlığıyla ilgilenilen herhangi bir mahpusu, günlük olarak görür. Bütün tıbbi muayeneler, tam bir mahremiyet içinde yürütülür.

- Madde 32-** 1. Hekim ya da diğerk sağlık görevlileri ile mahpuslar arasındaki ilişki, toplumdaki diğerk hastalarla aynı etik ve mesleki standartlar uyarınca yürütülür ve özellikle aşağıdakilere dikkat edilir:
- (a) Mahpusların fiziksel ve zihinsel sağlığını koruma görevi ve salt klinik gerekçeler temelinde hastalığın önlenmesi ve tedavisi;
 - (b) Doktor-hasta ilişkisinde, mahpusun sağlığı ile ilgili konularda, aydınlatılmış onamı doğrultusunda mahpusun özerkliğine sadık kalınması;
 - (c) Hasta veya başkalarına açık ve yakın bir tehlike oluşturmayacaksa, tıbbi bilginin mahremiyeti;
 - (d) Hücre, vücut dokusu ya da organlarının alınması gibi mahpusun sağlığına zararlı olabilecek tıbbi ya da bilimsel deneyler dâhil, işkence ya da diğerk zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezaya karşılık gelecek, etkin ya da edilgen edimlere katılmaya ilişkin mutlak yasağa uygunluk.
2. Bu maddenin 1. fıkrasının (d) bendini ihlal etmeksizin, mahpuslar özgür ve aydınlatılmış onamları uygulanabilir mevzuat uyarınca, eğer bunlar sağlıklarına doğrudan ve önemli bir fayda üretecekse, toplumun erişimine açık klinik deneme ya da diğerk sağlık araştırmalarına katılmalarına ve bir yakınlarına hücre, vücut dokusu ya da organ bağışlamalarına onay verilebilir.
- Madde 33-** Hekim, süregelen hapisliğinin ya da herhangi bir hapislik koşulunun bir mahpusun bedensel veya zihinsel sağlığına zarar verecek şekilde etkilediği ya da etkileyeceği düşüncesindeyse, bu durumu hapislane müdürüne bildirir.
- Madde 34-** Bir mahpusun kuruma kabulü üzerine, muayenesi veya sonrasındaki tıbbi bakımı sırasında, işkence veya diğerk zalimane, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele veya cezaya ilişkin herhangi bir belirtinin farkına varması halinde, sağlık görevlileri durumu belgelendirir ve böyleleri vakaları yetkili tıbbi, idari ya da adli makama bildirir. Mahpusun ya da onunla ilişkili kimselerin zarar görme tehlikesine maruz kalmaması için, uygun usul güvenceleri uygulanır.
- Madde 35-** 1. Hekim ya da yetkili halk sağlığı kurumu, düzenli olarak denetim yapar ve aşağıdakiler hakkında hapislane müdürüne tavsiyelerde bulunur:
- (a) Yiyeceğin niteliği, niceliği, hazırlanması ve sunumu;
 - (b) Kurum ve mahpusların hijyeni ve temizliği;
 - (c) Hapishanenin temizlik işleri, ısıtması, aydınlatması ve havalandırması;
 - (d) Mahpusların giysi ve yatak takımlarının uygunluk ve temizliği;
 - (e) Sorumlu teknik görevlinin yokluğu halinde, beden eğitimi ve spora ilişkin kurallara uyulması.
2. Hapishane müdürü bu kuralın 1. fıkrasına ve 33. maddeye uygun olarak verilen tavsiye ve raporları dikkate alır ve rapordaki uyarı ve tavsiyelerin etkili olması için, derhal adım atar. Uyarı ve tavsiyeler, hapislane müdürünün yetkisine girmiyorsa ya da bunları benimsemiyorsa, müdür kendi raporu ile hekimin ya da yetkili halk sağlığı kurumunun uyarı ve tavsiyelerini, derhal daha üst makama sunar...

Zihinsel Engelli Maphuslar Ve/Veya Sağlık Koşulları

- Madde 109-** 1. Ceza sorumluluğu bulunmadığı tespit edilen ya da daha sonra hapislanede kalmasının ağır zihinsel engeli ve/veya sağlık sorunları durumunu ağırlaştıracığı teşhisinde bulunulan kimseler, hapislanede tutulmazlar ve mümkün olur olmaz bir ruh sağlığı tesisine nakledilirler.

2. Gerekmesi halinde, zihinsel engeli ve/veya sağlık sorunları olan diğer mahpuslar, nitelikli sağlık görevlilerinin denetiminde, uzmanlaşmış tesislerde tedavi edilebilir.
3. Sağlık hizmetleri, ihtiyacı olan diğer bütün mahpuslara psikiyatrik tedavi sağlar.

Madde 110- Uygun kuruluşlarla yapılan düzenlemelerle, tahliyeden sonra psikiyatrik tedavinin gerekli olması halinde, buna devam edilmesi ve sonrasında psiko-sosyal bakımın sağlanması için, gerekli adımların atılması istenir.

AVRUPA CEZAEVİ KURALLARI

(Bakanlar Komitesi'nin Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Rec(2006)2-rev Sayılı Tavsiye Kararı)¹

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından, 11 Ocak 2006 tarihindeki Bakan Delegeleri 952 sayılı oturumunda kabul edilmiş ve Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 1 Temmuz 2020 tarihinde Bakan Delegeleri 1380 sayılı oturumunda gözden geçirilerek güncellenmiş olup, ceza infaz kurumlarının yönetim ve personeli ile mahpuslara yönelik muameleye ilişkin temel hukuki standart ve ilkelerden oluşan bu Kurallar, Avrupa Konseyi'ne üye devletlerin yasal düzenleme, politika ve uygulamalarına yön vermenin yanı sıra, ceza infaz sistemine ilişkin küresel bir kılavuz niteliği taşımaktadır.²

Kapsam ve Uygulama Alanı

12.1 Akıl hastaları ile ruh sağlığı durumları nedeniyle cezaevlerinde hapsedilmesi uygun olmayan kişiler bu amaca uygun olarak kurulmuş bir kurumda tutulmalıdır.

12.2 Buna rağmen, söz konusu kişiler, istisnâ olarak cezaevlerinde tutuluyorsa, onların statü ve ihtiyaçlarını gözeterek özel düzenlemeler yapılmalıdır.

Sağlık Hizmetleri

39. Cezaevi yetkilileri sorumlulukları altında bulunan tüm mahpusların sağlığını korumalıdır.

Cezaevi Sağlık Hizmetlerinin Düzenlenmesi

40.1 Cezaevindeki sağlık hizmetleri ulusal veya toplumsal genel sağlık idaresiyle yakın ilişki içerisinde düzenlenmelidir.

40.2 Cezaevlerindeki sağlık politikası, ulusal sağlık politikasıyla bütünlük içinde ve uyumlu olmalıdır.

40.3 Mahpusların, hukukî durumları nedeniyle ayrımcılığa tâbi tutulmaksızın ülkede mevcut olan sağlık hizmetlerine erişimleri sağlanmalıdır.

40.4 Cezaevlerindeki sağlık servisleri, mahpusların yakalanmış olabileceği herhangi bir bedensel veya ruhsal hastalık ya da rahatsızlığı ortaya çıkarmak ve tedavi etmek için çaba göstermelidir.

40.5 Bu amaçla mahpuslara, kurum dışında sunulanlar da dâhil olmak üzere gerekli tüm tıbbî, cerrahî ve psikiyatrik hizmetler sağlanmalıdır.

¹ <https://www.coe.int/tr/web/ankara/home>

² <https://www.coe.int/tr/web/ankara/-/european-prison-rules-has-been-translated-into-turkish>

Sağlık ve Tıbbî Bakım Personeli

- 41.1 Her cezaevinde en az bir genel pratisyen hekim hizmet vermelidir.
- 41.2 Âcil durumlar söz konusu olduğunda, pratisyen hekimin gecikme olmaksızın her zaman ulaşılabilir olması için düzenlemeler yapılmalıdır.
- 41.3 Tam zamanlı çalışan bir hekimi bulunmayan kurumları, yarı zamanlı çalışan bir hekimin düzenli olarak ziyaret etmesi sağlanmalıdır.
- 41.4 Her cezaevinde sağlık hizmetleriyle ilgili uygun eğitim görmüş personel bulunmalıdır.
- 41.5 Her mahpus nitelikli bir diş hekimi ve göz doktoru hizmetinden yararlanabilmelidir.

Hekimin Görevleri

- 42.1 Hekim veya ona bağlı nitelikli bir hemşire, her mahpusu, kuruma kabulünden sonra mümkün olabilen en kısa zamanda görmeli ve gereksiz olduğu açıkça görülmediği sürece onları muayene etmelidir.
- 42.2 Hekim veya ona bağlı nitelikli bir hemşire, talep edilmesi halinde, tahliye esnasında ve bunun dışında gerekli olan her zaman mahpusları muayene etmelidir.
- 42.3 Hekim veya ona bağlı nitelikli bir hemşire bir mahpusu muayene ettiği sırada:
- Tıbbî gizliliğin gerektirdiği kurallara uyulmasına;
 - Bedensel veya ruhsal bir hastalığın teşhis edilmesine, bunun tedavisi için ve mevcut tedavinin devamının sağlanması için gerekli tüm tedbirlerin alınmasına;
 - Mahpusun şiddete maruz kalmış olabileceğini gösteren herhangi bir iz veya belirtinin kayıt altına alınmasına ve ilgili makamlara rapor edilmesine;
 - Uyuşturucu, ilaç veya alkol kullanımının kesilmesi ile ortaya çıkan yoksunluk semptomları ile mücadele edilmesine;
 - Özgürlükten yoksun bırakılma sonucunda ortaya çıkan herhangi bir psikolojik veya farklı bir nedene bağlı stresin tespit edilmesine;
 - Bulaşıcı hastalık veya enfeksiyon taşıdığından şüphe edilen mahpusların, enfeksiyon döneminde ayrı bir yerde tutulmasına ve onlara gereken tedavinin sağlanmasına;
 - HIV virüsü taşıyan mahpusların sadece bu nedenle diğer mahpuslardan izole edilmemelerinin sağlanmasına;
 - Bedensel veya ruhsal sorunların, tahliye sonrasında yeniden toplumla bütünleşmeye engel olabileceğinin gözlemlenmesine;
 - Her bir mahpusun çalışmaya ve egzersiz yapmaya uygun olup olmadığının belirlenmesine;
 - Mahpusların muvafakat etmesi halinde, tahliyelerinden sonra gereken herhangi bir tıbbî ve psikiyatrik tedavinin devamı için kurum dışındaki ilgili kuruluşlarla gerekli görüşmelerin yapılmasına özel bir dikkat göstermelidir.
- 443.1 Hekim, mahpusların bedensel ve ruhsal sağlıklarının korunmasına ve toplumdaki tıbbî bakım standartlarıyla uyumlu koşullar altında ve sıklıkta, hasta olan, rahatsız olduğunu ya da yaralandığını rapor eden ve özel dikkat gösterilmesi gereken tüm mahpusların tıbbî bakımına nezaret etmelidir.

43.2 Hekim veya ona bağlı nitelikli hemşire, hücre hapsinde tutulan mahpuslara özel dikkat göstermeli, onları her gün görmeli ve bu mahpusların ya da cezaevi personelinin talebi üzerine onlara süratle tıbbî tedavi ve destek sağlamalıdır.

43.3 Hekim, süregelen özgürlükten yoksunluk yüzünden veya hücre cezası da dâhil olmak üzere alıkonulma koşullarından herhangi biri nedeniyle bir mahpusun bedensel veya ruhsal sağlığının ciddi bir biçimde risk altında bulunduğunu değerlendirirse, bu durumu kurum müdürüne bildirmelidir.

44. Hekim veya diğer bir yetkili, düzenli olarak denetim yapmalı, gerekirse başka şekilde bilgi edinmeli ve kurum müdürüne aşağıdaki konularda tavsiyelerde bulunmalıdır:

- a. Yiyecek ve içecek miktarı, niteliği, hazırlanması ve sunulması;
- b. Kurumun ve mahpusların hijyen ve temizliği;
- c. Kurumun sıhî tesisatı, ısıtılması, aydınlatılması ve havalandırılması;
- d. Mahpusların giyeceklerinin ve yataklarının uygunluğu ve temizliği.

45.1 Kurum müdürü, hekimin veya diğer bir yetkili makamın 43. ve 44. Kurallara göre sunduğu rapor ve tavsiyeleri dikkate almalı ve bu tavsiyeleri yerinde görüyor ise onları uygulamak için derhal gerekli adımları atmalıdır.

45.2 Hekimin tavsiyelerinin kurum müdürünün yetkisini aşması veya kurum müdürü tarafından uygun görülmemesi hâlinde, bu tavsiyeler derhal, kurum müdürünün kişisel görüşü ile birlikte, daha üst düzey bir yetkiliye sunulmalıdır.

Sağlık Hizmetlerinin Sunulması

46.1 Uzman tedavisine ihtiyaç duyan hasta mahpuslar, bu hastalığın tedavisinin cezaevinde yapılmasının mümkün olmaması hâlinde, uzman kurumlara veya sivil hastanelere nakledilmelidir.

46.2 Cezaevi sisteminin kendisine ait hastaneleri olması hâlinde bu hastaneler, mahpusların uygun bakım ve tedavilerini sağlamak için yeterli personele ve yeterli donanıma sahip olmalıdır.

Akıl Sağlığı

47.1 12. Kuralda düzenlenen hallerin dışında bir akıl hastalığı veya anormalliği olan mahpusların gözlem ve tedavilerinin sağlanması için, özel cezaevleri ya da cezaevlerinin içerisinde tıbbî kontrol altında olan bölümler oluşturulmalıdır.

47.2 Cezaevi sağlık servisi, ihtiyacı olan tüm mahpuslara psikiyatrik tedavi sağlamalı ve intiharın önlenmesine özel dikkat göstermelidir.

Diğer Konular

48.1 Mahpuslar muvafakatları olmaksızın hiçbir deneye tâbi tutulmamalıdır.

48.2 Mahpuslarda bedensel yaralanmaya, zihinsel bozukluğa veya diğer sağlık sorunlarına yol açma ihtimali olan deneyler yasaklanmalıdır.

(Bakanlar Komitesi'nin Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Cezaevinde Tıbbi Bakımın Ahlaki ve Kurumsal Yönleri İle İlgili R (98) 7 Sayılı Tavsiye Kararı)

I. Cezaevinde Tıbbi Bakımın Ana Özellikleri

A. Bir Doktora Müracaat

1. Mahkûmlar cezaevine girdiklerinde ve orada buldukları süre içerisinde herhangi bir yersiz gecikme olmaksızın ve tutukluluk rejimlerine bakılmaksızın, gerekirse sağlık durumları itibarıyla her zaman bir doktora veya tam mesleki tecrübeye sahip olan bir hemşireye müracaat etme imkânına sahip olmalıdır. Bütün tutuklular cezaevine alınmalarında uygun olan bütün tıbbi uygulamalardan yararlandırılmalıdır. Akli dengesizliğin, cezaevine psikolojik adaptasyonun, uyuşturucu kullanımından kaynaklanan zararlı belirtilerin, hap ve alkol bağımlılığının ve bulaşıcı ve kronik durumların üzerinde özel bir önemle durulmalıdır.

2. Mahpusların sağlık gereksinimlerini karşılayabilmek için, mahpusların sayılarına, sirkülasyonuna ve ortalama sağlık durumlarına dayalı olarak, büyük ceza infaz kurumlarında devamlı surette doktorlar ve tecrübeli hemşireler bulundurulmalıdır.

3. Bir cezaevi sağlık bakım ünitesi en azından açık tedavi ve dış hasta konsültasyonlarını yapabilecek imkanlara sahip olmalıdır. Şayet, mahkûmun sağlık durumu cezaevinde garanti altına alınamayacak bir tedaviyi gerektiriyorsa, cezaevi dışında bulunan sağlık kuruluşlarında ve her türlü güvenlik ortamında tedavinin yerine getirilmesi için mümkün olan her şey yapılmalıdır.

4. Mahpuslar gündüz ve gecenin her anında gerekli olduğunda bir doktora görünebilmelidir. Cezaevi binası ve eklentilerinde ilk yardımda bulunabilecek bir görevli her zaman hazır bulundurulacaktır. Ciddi acil durumlarda doktor, hemşire, personelinin bir üyesi ve cezaevi idaresi haberdar edilmelidir; gözetim personelinin aktif katılımı ve işlemden bulunması esastır.

5. Psikiyatrik danışma veya konsültasyon güven altına alınmalıdır. Büyük ceza infaz kurumlarında bir psikiyatri hizmet birimi bulunmalıdır. Eğer bu temin edilemiyor ise küçük cezaevlerinde olduğu gibi konsültasyonlar bir hastanede çalışan veya serbest çalışan bir psikiyatrist tarafından uygulanır.

6. Tecrübeli uzman bir dış hekimi servisi her mahkûm için ulaşılabilir olmalıdır.

7. Cezaevi idaresi mahalli, resmi ve özel sağlık kuruluşlarıyla temas ve işbirliği sağlayacak düzenlemeler yapmalıdır. Uyuşturucu bağımlısı, alkolik veya hap bağımlısı gibi belirli mahpuslara cezaevinde kalifiye bir tedavinin sağlanması kolay olmadığından, toplum genelinde bağımlılara uzman yardım sağlayan sisteme ait dış başvuru yerleri, danışma, hatta bakım amacıyla çağrılabilir.

8. Bayan mahpuslar için uygun olan yerlerde belirli servisler sağlanmalıdır. Hamile olanlar tıbben izlenmeli ve durumlarına en uygun olan dış hastane servislerinde doğum yapma imkânına sahip olabilmelidirler.

9. Gerektiğinde, mahpus hastaneye götürülürken kendine doktor veya hemşire personeline refakat edil melidir.

B. Bakımda Eşitlik

10. Hapsedilme sürecindeki sağlık politikası milli sağlık politikası içerisine dahil edilmiş olmalı ve ona uygun olmalıdır. Cezaevi sağlık servisi tıbbi, psikiyatrik ve diş tedavi hizmeti sunabilmeli ve toplum genelinde uygulanan koşullarla mukayeseli olarak önleyici tıp ve hijyen programları uygulayabilmelidir. Cezaevi doktorları uzman hekimleri ağırabilmelidir. Eğer bir ikinci görüş gerekmektedir ise bunu sağlamak sağlık servisinin görevidir.

11. Cezaevi sağlık bakım servisi tıp, hemşire ve teknik alanında yeterli sayıda kalifiye personele sahip olması gerektiği gibi, diş dünyada mevcut olanların kalitesiyle mukayese edilebilir nitelikte bina ve eklentilerine, tertip ve düzene ve cihaz ve aletlere sahip olmalıdır.

12. Sağlıktan sorumlu bakanlığın rolü, hapsedilme sürecinde milli mevzuata uygun olarak, sağlık servisinin organizasyonu ile tıbbi bakımın ve hijyen kalitesinin güçlendirilmesine katkıda bulunmaktır. Cezaevlerinde; sağlıktan sorumlu bakanlık arasında veya diğer yetkili bakanlıklar arasında, cezaevinde entegre edilmiş sağlık politikalarını uygulamak açısından işbirliğini sağlayacak açık bir sorumluluklar bölümü ve makamı kurulmalıdır.

C. Hastanın İzni ve Gizlilik

13. Tıbbi gizliliğe toplum genel anlayışında olduğu gibi saygı gösterilmeli ve garanti edilmelidir.

14. Eğer mahkûmlar içerisinde buldukları durumun önemini kavrayamayacak nitelikte bir hastalığa duçar olmamiş iseler, kanunla belirlenen haller dışında, vücudundan herhangi bir parça alınması veya vücudunda herhangi bir fiziki uygulamanın icrası söz konusu olduğunda her zaman doktora verilmiş muvafakati aranacaktır. Her tıbbi müdahalenin sebebi açıkça mahkûma izah edilecek ve anlaması sağlanacaktır. Her türlü ilacın belirtileri ve daha önceden tecrübe edinmiş bulunan muhtemel yan etkileri mahkûma izah edilecektir.

15. Tedavinin ve yemek yemenin reddedilmesi gibi, güvenlik gereklerinin ve tıbbi görevlerin çakıştığı durumlarda olduğu gibi akıl hastalığı durumunda da mahkûmun izni alınmalıdır.

16. Muvafakat verme hakkının her türlü kısıtlaması yasaya dayanmalı ve toplumun geneline uygulanan ilkelere işığında icra edilmelidir.

17. Tutuklu yargılananlar ücretini ödemek kaydıyla kendi doktorlarına başvurmak veya dışarıdan başka bir doktora başvurmak hakkına sahiptirler. Mahkûmlar ikinci bir tıbbi görüş arayabilirler ve cezaevi doktoru bu öneriyi sempatiyle nazarı dikkate almalıdır, ancak bu talebin yararlı olup olmayacağı konusunda karar vermek doktorun nihai sorumluluğundadır.

18. Diğer kurumlara yapılacak bütün mahkûm transferlerinde, doldurulmuş tıbbi kayıtlar da transfer edilmelidir. Tıbbi kayıtlar gizliliği sağlanmış koşullar altında transfer edilecek ve tıbbi kayıtların da transfer edildiği bildirilecektir. Mahkûmlar ulusal yasal düzenlemelere aykırı olmamak koşuluyla eşyalarını da transfer etme hakkına sahiptirler. Cezaevinden tahliye edilmiş bütün mahkûmlara, aile hekimlerinin yararlanması bakımından cezaevindeki sağlık durumuyla ilgili kayıtlar yazılı olarak verilmelidir.

C. Hastanın İzni ve Gizlilik

13. Tıbbi gizliliğe toplum genel anlayışında olduğu gibi saygı gösterilmeli ve garanti edilmelidir.
14. Eğer mahkûmlar içerisinde buldukları durumun önemini kavrayamayacak nitelikte bir hastalığa duçar olmamış iseler, kanunla belirlenen haller dışında, vücudundan herhangi bir parça alınması veya vücudunda herhangi bir fiziki uygulamanın icrası söz konusu olduğunda her zaman doktora verilmiş muvafakati aranacaktır. Her tıbbi müdahalenin sebebi açıkça mahkûma izah edilecek ve anlaması sağlanacaktır. Her türlü ilacın belirtileri ve daha önceden tecrübe edinmiş bulunan muhtemel yan etkileri mahkûma izah edilecektir.
15. Tedavinin ve yemek yemenin reddedilmesi gibi, güvenlik gereklerinin ve tıbbi görevlerin çakıştığı durumlarda olduğu gibi akıl hastalığı durumunda da mahkûmun izni alınmalıdır.
16. Muvafakat verme hakkının her türlü kısıtlaması yasaya dayanmalı ve toplumun geneline uygulanan ilkeler ışığında icra edilmelidir.
17. Tutuklu yargılananlar ücretini ödemek kaydıyla kendi doktorlarına başvurmak veya dışarıdan başka bir doktora başvurmak hakkına sahiptirler. Mahkûmlar ikinci bir tıbbi görüş arayabilirler ve cezaevi doktoru bu öneriyi sempatiyle nazarı dikkate almalıdır, ancak bu talebin yararlı olup olmayacağı konusunda karar vermek doktorun nihai sorumluluğundadır.
18. Diğer kurumlara yapılacak bütün mahkûm transferlerinde, doldurulmuş tıbbi kayıtlar da transfer edilmelidir. Tıbbi kayıtlar gizliliği sağlanmış koşullar altında transfer edilecek ve tıbbi kayıtların da transfer edildiği bildirilecektir. Mahkûmlar ulusal yasal düzenlemelere aykırı olmamak koşuluyla eşyalarını da transfer etme hakkına sahiptirler. Cezaevinden tahliye edilmiş bütün mahkûmlara, aile hekimlerinin yararlanması bakımından cezaevindeki sağlık durumuyla ilgili kayıtlar yazılı olarak verilmelidir.

D. Mesleki Bağımsızlık

19. Cezaevi doktoru her bireysel tutuklu veya hükümlüye toplumda hastalara sunulan sağlık standartlarının aynısını sunmak zorundadır. Mahpusların sağlık ihtiyaçları her zaman doktor tarafından öncelikle göz önüne alınacaktır.
20. Tutuklu kişinin sağlığına ilişkin klinik kararlar ve diğer değerlendirmeler sadece tıbbi kriterlerle icra edilmelidir. Sağlık bakım personeli yetkileri ve mesleki ehliyeti dahilinde tam bağımsız bir şekilde çalışmalıdır.
21. Hemşireler ve diğer sağlık bakım personeli görevlerini deontolojik kurallarca ve kanunla yetkili kılındığı haller dışında, tıbbi tedavi personelinin görevlerine katılmayacak olan doktorun direkt sorumluluğu altında yerine getirmelidirler. Tıp ve hemşire servisinin kalitesi ehliyetli bir sağlık otoritesince değerlendirilmelidir.
22. Tıp personelinin ücretlendirilmesi halk sağlığının diğer sektörlerinden daha düşük olmamalıdır.

II. Cezaevi Ortamı İçerisinde Cezaevi Doktoru İle Diğer Sağlık Personelinin Özel Rolü

A. Genel İhtiyaçlar

23. Cezaevi doktorunun rolü öncelikle uygun tıbbi bakım sunmak ve bütün mahkûmlara tıbben kimler için sorumlu olduğunu açıklamalıdır.

24. Sağlık bakım personeli, cezaevi idaresine; mahkûmların beslenmesiyle ilgili veya yaşamak zorunda buldukları çevre konusunda hijyen ve sağlık koruma tedbirleri bakımından tavsiyelerde bulunmalıdır.

25. Sağlık bakım personeli cezaevi idaresine ve cezaevi personeline sağlık bilgileri ve gerekiyorsa uygun sağlık eğitimi verme imkânına sahip olabilmelidir.

B. Sağlık İçin Bilgi, Önleme ve Eğitim

26. Ceza infaz kurumuna kabul sırasında, kuruma giren her kişi kurum iç yönetmeliği ile hakları ve yükümlülükleri konusunda bilgilendirileceği gibi, nereden ve nasıl yardım ve tavsiye alabileceğini düzenleyen kurallar konusunda da bilgilendirilmelidir. Bu bilgiler her tutuklu ve hükümlüce anlaşılabilir, okuma-yazma bilmeyenlere özel açıklamalar yapılmalıdır.

27. Bütün kurumlarda bir sağlık eğitim programı geliştirilmelidir. Gerek tutuklu ve hükümlüler gerekse cezaevi idarecileri cezaevindeki tutuklu ve hükümlülerin tıbbi bakımına yönelik olarak, temel bir sağlık tanıtım bilgisi paketi ile bilgilendirilmelidirler.

28. Pakette, HIV enfeksiyonu veya tüberküloz, cinsel yoldan bulaşan hastalıklar, hepatitin muhtemel sonuçları ve bulaşıcı hastalıklar için, isim açıklanmaksızın gönüllü olarak deneme yapılmasının sağladığı avantajlar üzerinde önemle durulacaktır. Bu teste tabi tutulanlar sonuçta bir yarar sağlamalıdır.

29. Sağlık eğitim programı; sağlıklı yaşam tarzı geliştirmeyi ve tutuklu ve hükümlülerin kendi sağlıkları ile ailelerinin sağlığı için uygun kararlar almalarını sağlamayı, vücut bütünlüğünün korunmasını ve muhafazasını, bağımlı olma ve tekrar suç işleme risklerinin azaltılmasını amaçlamalıdır. Bu yaklaşım tutuklu ve hükümlülerin, sağlık risklerini en aza indirme stratejisini ve davranışını uygun bir tarzda öğrendikleri sağlık programlarına katılmaları konusunda motive edecektir.

C. Cezaevinde Patolojik ve Önleyici Tıbbi Bakımın Özel Şekilleri

30. Tutuklu ve hükümlülerin cezaevine kabulleri sırasında tıbben gözlenen kişilerde görülecek herhangi bir şiddet belirtisi, kişinin konuya ilişkin açıklamaları ve doktorun nihai kararıyla birlikte doktor tarafından ayrıntılı olarak kayıt edilecektir. Ayrıca bu bilgi mahkûmun izniyle cezaevi idaresi tarafından da elde edilebilmelidir.

32. Bazı istisnai durumlarda ve mesleki ahlak kurallarının kesin olarak uygun gördüğü hallerde mahkûmun vereceği iznin esas alınması gerekmeyip, öncelikle doktor, gerek hasta gerekse cezaevi toplumu için gerçek bir tehlike arz eden vakaları cezaevi yetkililerine rapor etme konusunda sorumluluk yüklediğini düşündüğü hallerde bu bildirim yapacaktır. Sağlık hizmetleri servisi; verilerin korunması konusundaki ulusal düzenlemelere uygun olarak, gözlemediği zararlı vakalarla ilgili varsa uygun periyodik istatistikî verileri cezaevi idaresine ve ilgili bakanlığa iletebilmek amacıyla toplamalıdır.

33. Gözetim personeline cezaevinde tespit ettiği fiziksel ve ruhsal sağlık problemlerini rapor edebilmelerini kolaylaştırmak amacıyla uygun sağlık eğitimi verilmelidir.

E. Cezaevi Sağlık Personelinin Mesleki Eğitimi

34. Cezaevi doktorları genel tıp ve psikolojik rahatsızlıklar konusunda iyi eğitilmiş ve tecrübeli olmalıdırlar. Doktorların eğitimi; temel teorik bilgilerinin kazanımını, cezaevi ortamını ve bu ortamın tıbbi uygulamalar üzerindeki etkilerini anlamayı, maharetlerinin değerlendirilmesini ve kıdemli bir meslektaşın gözetimi altında staj yapmalarını kapsayacaktır. Doktorlar ayrıca düzenli olarak hizmet içi eğitiminden de geçirilmelidir.

35. Uygun eğitim, diğer sağlık personeline de verilecek ve bu eğitim cezaevlerinin ve cezaevleriyle ilgili düzenlemelerin fonksiyonel hale getirilmesini de kapsayacaktır.

III. Belirli Mutat Problemlerin Yönetimine İlişkin Olarak Cezaevi Tıbbi Bakım Organizasyonu

A. Bulaşıcı hastalıklar özellekle;

- HIV Enfeksiyonu ve AIDS,
- Tüberküloz,
- Hepatit.

36. Seks yoluyla bulaşan enfeksiyonları önlemek bakımından cezaevinde uygun koruyucu önlemler alınmalıdır.

37. HIV testi, kimlik gizli tutularak ve mevcut yasal düzenlemelere uygun olarak sadece mahkûmun izniyle yapılabilecektir. Testten önce ve sonra gerekli izahatlar yapılmalıdır.

38. Bir enfeksiyon nedeniyle mahkûmun tecrit edilmesi sadece, cezaevi ortamı dışında da aynı tıbbi nedenlerle bu tecrit işleminin yapıldığı hallerde haklı görülebilecektir.

39. 40'ıncı madde hükümlerine konu edilen HIV enfeksiyonu yönünden pozitif kişiler, ayırımcılığın hiçbir şekline tabi tutulmayacaktır.

40. AIDS ile ilgili hastalığa yakalananlar toplu olarak tecrit edilmeye gerek kalmaksızın cezaevi sağlık ünitesinde tedavi edilecektir. Hastalardan herhangi bir bulaşıcı hastalık kapması muhtemel olan diğer hastalar, sadece kendi selametleri bakımından başka bir hastalığa karşı, özellikle savunma sistemini ciddi olarak zayıflatan bir hastalığa yakalanmamaları için gerekli görülyor ise tecrit edileceklerdir.

41. Eğer tüberküloz rastlanırsa, bu enfeksiyonun yayılmasını ve bulaşmasını engellemek için gerekli olan bütün tedbirler uygulanacaktır. Tedavi edici müdahale cezaevi dışındaki standartlarla aynı olmalıdır.

42. Hepatit B hastalığının yayılmasını engelleyen tek etkili yöntemin aşı olması nedeniyle, mahkûmlar ve personel aşılmalıdır. Hepatit B ve C'nin çoğu kez damardan kullanılan uyuşturucu ile sperm ve kan yoluyla bulaştığı gerçeği karşısında, mahkûmlara ve personele bu konuda bilgi ve önleme imkânları sunulmalıdır.

B. Uyuşturucu Bağımlılığı Eczanenin Alkol ve İlaç Yönetimi, İlaçların Dağıtımı

43. Özellikle, uyuşturucu kullanımı ve kanun dışı trafiği ile mücadele işbirliği grubunun (Pompidu Grubu) tarafından tavsiye edilen uyuşturucu bağımlılığı için sunulacak hizmetler göz önüne alındığında, alkol ve uyuşturucu ile ilgili problemleri olan mahkûmların bakımlarının daha da geliştirilmesi gereği ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle topluma da görev veren sürekli terapiye devam edebilmek için, dış danışma servisleriyle işbirliği geliştirilmesi ve cezaevi personeliyle sağlık personeline yeterli eğitim verilmesi gerekmektedir.

44. Cezaevi doktorları alkol, ilaç ve uyuşturucu ile ilgili problemleri olan mahkûmların bakımlarının daha da geliştirilmesi için, mahkûmları sosyal ve psikoterapik yardımın avantajları konusunda teşvik etmelidir.

45. Cezaevinde uyuşturucu, alkol veya hap kullanımından vazgeçirmeye yönelik tedavi çalışmaları toplumda uygulandığı şekilde yürütülmelidir.

46. Eğer tutuklu veya hükümlü iyileşme göstermekte ise doktor onları hem cezaevinde hem tahliye sonrasında teşvik edecek ve yeniden bu kötü alışkanlığa başlamamaları için gerekli olan adımları atacaktır.

47. Tutuklu kişiler, cezanın infazı sürecinde ve tahliye sonrası koruma sürecinde kendilerine gerekli desteği sağlayacak olan iç veya dış uzman danışmanlara başvurabilmelidirler. Bahse konu danışmanlar gözetim personelinin hizmet içi eğitimine de katkı sağlayabilmelidirler.

48. Tutuklu ve hükümlüler kendileri için yazılmış olan ilaçları uygun olan her yerde beraberinde taşıyabilmelidirler. Ancak, doz aşıldığında tehlikeli hale gelebilen ilaçlara el konulacak ve kendilerine bireysel dozlar halinde verilecektir.

49. Doktor, yetkili eczacı danışman ile istişare ederek, sağlık servisinde genellikle yazılan ilaçların gerektiği gibi anlaşılır bir listesini hazırlayacaktır. Bir ilaç reçetesi özel bir mesleki sorumluluğu da ihtiva etmeli ve ilaçlar sadece yeterli kişilerce dağıtılmalıdır.

C. Sürekli Hapse Uygun Olmayan Kişiler Ciddi Fiziksel Sakatlık; Yaşlılık, Kısa Sürede Ölüm Teşhisi

50. Ciddi fiziki rahatsızlıkları olan kişilerle, yaşlı olanlar mümkün olduğu kadar günlük yaşamlarını idame ettirebilecekleri şekilde barındırılmalıdırlar ve cezaevi mevcudundan tecrit edilmemelidirler. Sakat hastaların ve tekerlekli sandalyelerin geçmesine yardımcı olmak amacıyla dış dünyadakine benzer yapısal değişiklikler gerçekleştirilmelidir.

51. Kısa sürede ölüm tespitine konu edilen tutuklu ve hükümlüler dışarıdaki hastane ünitelerine transfer edilecek ve bu husus tıbbi bir temele dayanacaktır. Bu tür bir transferi beklemekte olan hastalar, cezaevi sağlık bölüm ünitesinde buldukları süre içerisinde hastalıklarının bu son safhalarında en uygun hemşirelik bakımından yararlandırılacaktır. Böyle durumlarda hastanın dışarıda bir misafirhanede veya özellikle rahipler tarafından yönetilen bir hastanede periyodik olarak gerekli bakıma alınabilmesini sağlayacak, düzenleme yapılacak, tıbbi nedenlerle af edilme veya erken tahliye edilebilme imkânları gözden geçirilecektir.

D. Psikiyatrik Belirtiler Akıl Hastalığı ve Başlıca Kişilik Bozuklukları İntihar Riski:

52. Cezaevi idaresi ile ruh sağlığından sorumlu bakanlık, tutuklu ve hükümlülere psikiyatrik hizmetler organize edilmesi konusunda işbirliğine gireceklerdir.
53. Cezaevleriyle ilişkili ruh sağlığı servisi ve sosyal servis; tutuklu ve hükümlülere yardım ve tavsiyelerde bulunmalı ve onların mücadele ve adaptasyon hünelerlerini kuvvetlendirmelidir. Bu servisler faaliyetlerinde işbirliği kuracaklar ve kendilerine düşen görevleri göz önünde tutacaklardır. Yine özel cezaevi koşulları çerçevesinde bu servislerin mesleki bağımsızlıkları sağlanacaktır.
54. Cinsel suçlardan mahkûm olanlar psikiyatrik ve psikolojik incelemelerden geçirilerek, hapishane sürecinde ve sonrasında kendilerine uygun iyileştirme yöntemleri sunulacaktır.
55. Ciddi akıl hastalığı bulunan tutuklu ve hükümlüler uygun eğitimli personele ve gerekli cihaz ve aletlere sahip hastane tesislerinde bakım ve muhafaza altına alınmalıdır.
56. Akıl hastalarının birbirine yakın hapsedilmeleri gereken durumlarda, bu sayı en aza indirilmeli ve mümkün olan sıklıkta her birine ayrı ayrı, sürekli hemşirelik hizmeti verilmelidir.
57. İstisnai koşullar altında, sakinleştirme ilacının etkisini göstermesine başlamasına kadar geçecek olan kısa süre için hastaya fiziki kısıtlama da uygulanabilecektir.
58. İntihar riski sürekli olarak gözetim personeli ve sağlık personelince değerlendirilecektir.
59. Tahliye edilmiş mahkûmlar için sürekli iyileştirme çalışmaları dış uzman servislerce sağlanmalıdır.

E. Tedavinin Reddi

Açlık Grevi:

60. Tedavinin reddedilmesi durumunda, doktor bir tanığın mevcudiyetinde hastadan bu konuda bir yazılı belge imzalamasını isteyecektir. Doktor hastayı ilaçların muhtemel faydaları ile mümkün olan şifa verici alternatifleri hakkında tam bilgilendirecek, tedaviyi reddetmesiyle birlikte oluşacak riskler konusunda onu ikaz edecektir. Hastanın da içerisinde bulunduğu durumu tamamen anladığından emin olunacaktır. Eğer mahkûmun kullandığı dilden dolayı, anlaşma güçlükleri varsa uzman bir çevirmenin hizmetine başvurulmalıdır.
61. Açlık grevinde olan kişinin herhangi bir psikiyatri servisine transfer edilmesini gerektirir ciddi mahiyette bir akli dengesizliği olmadığı sürece, klinik değerlendirmeleri kendisinin sözlü izniyle yerine getirilmelidir.
62. Açlık grevindekiler, yapmakta oldukları hareketin kendi fiziki durumları üzerinde yol açacağı zararlı etkiler konusunda tarafsız bir anlatımla bilgilendirilmeli, bu suretle sürdürdükleri açlık grevinin tehlikelerini anlamalıdır.
63. Eğer doktora göre açlık grevcinin durumunda gözle görülür bir kötüleşme meydana geliyorsa esas itibariyle bu durumu ilgili makama rapor edecek ve bu konudaki ulusal düzenlemeye göre hareket edecektir. (Mesleki standartlar da dahil.)

F. Cezaevinde şiddet

Disiplin Prosedürü ve Cezalar, Disiplin Cezası ve Fiziki Kısıtlama, Yüksek Güvenlik rejimi:

64. Herhangi bir nedenle diğer mahkûmlar tarafından cinsel saldırıya maruz kalma da dahil olmak üzere şiddet hareketinden korkan veya yakın geçmişte diğer mahkûmlar tarafından saldırıya uğramış veya yaralanmış olan tutuklu ve hükümlüler gözetim personelinden tam koruma isteme imkanına sahip olmalıdırlar.

65. Doktor, cezaevinde düzen ve disiplini sağlamak ile sorumlu cezaevi personelinin kuvvet kullanımına ilişkin karar almasında ve uygulanmasının uygun görülmesinde herhangi bir rol almamalıdır.

66. Disiplin cezası nedeniyle hapsedilmenin, herhangi başka bir disiplin cezası veya güvenlik tedbiri uygulamasının, mahkûmun fiziksel veya ruhsal sağlık durumu üzerinde aksi tesir yapması ihtimaline karşı, mahkûm veya cezaevi idaresinin talebi üzerine bakım personeli ilaç ve tedavi yardımı sağlamalıdır.

G. Sağlık Hizmeti Özel Programları

Sosyo-terapik Programlar, Aile Bağları ve Dış Dünya ile İlişkiler, Anne ve Çocuk:

67. Sosyo-terapik programlar toplumsal hatlarıyla organize edilecek ve dikkatlice izlenecektir. Doktorlar mahkûmların bu tür programlardan yararlanabilmeleri ve bu suretle onların tahliye sonrasında yeniden suç işleme risklerinin azaltılmasına yardımcı olacak sosyal becerileri kazanabilmeleri amacıyla, ilgili bütün servislerle yapıcı bir işbirliği kurma arzusunda olmalıdır.

68. Dikkatler ziyaret esnasında tutuklu ve hükümlülerin seksüel partnerleriyle kimsenin göremeyeceği şekilde birlikte olabilme imkânları üzerinde yoğunlaşmalıdır.

69. Psikolojik ve duygusal bağlarını sürdürmek ve iyi sağlık durumlarını muhafaza ettirmek için ihtiyaç duydukları dikkat ve bakımın anne tarafından sağlanabilmesi amacıyla, çok küçük çocukların annelerinin yanında kalmalarına imkân tanınmalıdır.

70. Çocuklu kadınlar için özel tesisler sağlanmalıdır. (Kreşler, gündüz bakımevleri.)

71. Doktorlar, belirlenen yaşta çocuğun anasından ayrılmasına ilişkin idari kararlarda yer almalıdır.

H. Üst Aramaları

Tıbbî Raporlar, Tıbbi Araştırmalar:

72. Üst aramaları idari makamların bir sorunudur ve cezaevi doktorları bu tür prosedürlere katılmayacaklardır. Ancak, doktorun katılımını gerekli kılan amaçsal bir tıbbi nedenin varlığı durumunda, tutuklu veya hükümlülerin tıbbi incelemeye tabi tutulması işlemi doktor tarafından yürütülmelidir.

73. Cezaevi doktoru mahkemece emredilmesiyle veya tutuklu veya hükümlünün talep etmesiyle, onun hakkında, iddia ve savunma için herhangi bir psikiyatrik veya tıbbi rapor hazırlamayacaktır. Yargılanmakta olan tutukluların yargılanma prosedürlerinde bir tıbbi uzman olarak görev almaktan kaçınacaklardır. Numuneleri sadece teşhise ait testler için ve ancak tıbbi nedenlerle toplayacak ve analiz edeceklerdir.

74. Cezaevlerinde tıbbi araştırmalar; R (87) 3 sayılı Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkındaki Tavsiye Kararına, R (90) 3 sayılı İnsan Üzerinde Tıbbi Araştırmalar Hakkındaki Tavsiye Kararına ve R (93) 6 sayılı AIDS ve Bunla İlgili Sağlık Problemleri de Dahil Bulaşıcı Hastalıkların Kontrolünün Cezaevi ve Kriminolojik Yönleri Hakkındaki Tavsiye Kararına uygun olarak yürütülmelidir.

HERHANGİ BİÇİMDE TUTULAN VEYA HAPSEDİLEN KİŞİLERİN KORUNMASI İÇİN PRENSİPLER BÜTÜNÜ ¹

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 9 Aralık 1988 tarihli ve 43/173 sayılı Kararıyla kabul edilmiş olup, bu prensipler herhangi bir biçimde tutulan veya hapsolunan herkesin korunması için uygulanır.

Tutulanın Sağlığına Zararlı Tıbbi Ve Bilimsel Deney Yasağı

Madde 22- Tutulan veya hapsedilen bir kimse, kendi rızası bile olsa, sağlığına zarar verebilecek tıbbi veya bilimsel bir deneye tabi tutulamaz.

Tıbbi Muayene Yapılması

Madde 24- Tutulan veya hapsedilen bir kimsenin tutma yerine veya hapishaneye girişi yapıldıktan sonra mümkün olan en kısa sürede, tam ve doğru şekilde tıbbi muayenesi yapılır; bundan sonra da gerekli olduğu zaman tıbbi bakım ve tedavisi yapılır. Bu bakım ve tedavi ücretsiz verilir.

İkinci Kez Tıbbi Muayene Talebi

Madde 25- Tutulan veya hapsedilen bir kimse veya avukatı, sadece tutma yerinin veya hapishane güvenliğinin ve düzeninin gerektirdiği makul şartlara tabi olarak, ikinci kez tıbbi muayene yapılması veya tıbbi mütalaa alınması için yargısal veya diğer bir makama talepte bulunma hakkına sahiptir.

Tıbbi Muayene Tutanağı Ve Tutanağı Edinme Hakkı

Madde 26- Tutulan veya hapsedilen bir kimsenin tıbbi bir muayeneye tabi tutulması halinde, doktorun adı ve muayenenin sonuçları tam ve doğru bir biçimde tutanağa geçirilir. Bu tutanağı edinme hakkı sağlanır. Bunun şekil ve usulü ilgili iç hukuk hükümlerine göre tespit edilir.

¹https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/2312020094946bm_24.pdf

HASTA MAHPUSLARLA İLGİLİ SAĞLIĞA ERİŞİM HAKKI KAPSAMINDA ULUSAL VE ULUSLARARASI BAŞVURU MEKANİZMALARI

ULUSAL BAŞVURU MEKANİZMALARI

1-TBMM BÜNYESİNDE BULUNAN HAK ARAMA MEKANİZMALARI

- TBMM Dilekçe Komisyonu
- TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu
- Kamu Denetçiliği Kurumu (Ombudsmanlık)

2-YARGI DIŞI VE İDARİ HAK ARAMA MEKANİZMALARI

- Türkiye İnsan Hakları ve EŞitlik Kurumu (Tihek)
- Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu (Bedk)
- Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (Cimer)
- Jandarma İnsan Hakları İhlallerini İnceleme Ve Değerlendirme Merkezi (Jihidem)
- İçişleri Bakanlığı Kolluk Gözetim Komisyonu
- İl ve İlçe İnsan Hakları Kurulları
- Hasta Hakları Kurulları
- Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulları

3-YARGISAL HAK ARAMA MEKANİZMALARI

- Adli Yargı Başvuru Yolu
- İdari Yargı Başvuru Yolu
- Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Yolu

ULUSLARARASI BAŞVURU MEKANİZMALARI

- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (Aihm)
- Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi
- Birleşmiş Milletler İŞkenceye Karşı Komite

1-TBMM BÜNYESİNDE BULUNAN HAK ARAMA MEKANİZMALARI

A)TBMM DİLEKÇE KOMİSYONU

☐Dilekçe ve Bilgi Edinme Hakkının Kullanılmasına ilişkin 2004/12 numaralı Başbakanlık Genelgesine göre dilekçe hakkı; sorulara cevap almak suretiyle bilgi edinmeyi, şikayette bulunmak suretiyle denetlemeyi, dilek ve öneride bulunmak suretiyle de demokratik katılımı sağlayan siyasal haklardan biri olup, gerek Anayasa'nın " Dilekçe, Bilgi Edinme ve Kamu Denetçisine Başvurma Hakkı" başlıklı 74. Maddesinde, gerekse de 3071 Sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun kapsamında düzenlenmiştir.

☐Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı gerçek kişiler, tüzel kişiler ve Türkiye'de ikamet eden yabancılar karşılıklılık esası gözetilmek ve dilekçelerin Türkçe yazılması kaydıyla başvuruda bulunabilirler.

☐Dilekçelerde; dilekçe sahibinin adı-soyadı ve imzası ile iş veya ikametgâh adresinin bulunması zorunlu olup, bu şartlardan birini taşımayanlar ya da belli bir konuyu ihtiva etmeyenler ile yargı mercilerinin görevine giren konularla ilgili olanlar incelenemezler.

☐Dilekçenin, konusuyla ilgili olmayan bir idari makama verilmesi durumunda, bu makam tarafından yetkili idari makama gönderilir ve ayrıca dilekçe sahibine de bilgi verilir. Yine başvuruların sonucu veya yapılmakta olan işlemin safahatı hakkında dilekçe sahiplerine en geç otuz gün içinde gerekçeli olarak cevap verilir.

☐Komisyona başvurular; posta yolu ile, fax yolu ile, elektronik ortamda, şahsen başvurmak suretiyle, milletvekilleri vasıtasıyla, TBMM Başkanı tarafından havale edilerek ya da diğer komisyonlar aracılığıyla yapılmakta olup, telefon yoluyla ise başvuru alınmamaktadır.

TBMM Dilekçe Komisyonuna başvuru için gerekli iletişim bilgileri ve başvuru formu aşağıda yer almaktadır.

TBMM Dilekçe Komisyonu İletişim Bilgileri

Posta Adresi	: Halkla İlişkiler Binası A Blok 3. Kat Oda No: A-312 PK:06543/Bakanlıklar/ ANKARA
İnternet Adresi	: https://edilekce.tbmm.gov.tr/
Fax	: (90) (312) 420 53 65
Gsm	: (90) (312) 420 53 60 (Telefonla başvuru alınmamaktadır.)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ DİLEKÇE KOMİSYONU
(Başuru Formu)

1.Kimlik Bilgileri

Adı: Soyadı: TC Kimlik No
Adres:
Tel. : Fax: E- Mail:

2.şikayet Edilen İdare

3.Talebiniz Adli Mercilerin İncelemesine Alındı Mı?

4.Talebinizi Daha Önce İdari Makamlara Yönelttiniz Mi? Hangi Makamlara Başurduğunuzu Tarihleriyle Bildiriniz? (Başuruda bulunduğunuzu gösteren belgeleri ve alınan cevabi yazıları başuru formuna ek yaparak gönderiniz.)

5.Kısaca Dilek veya şikayetinizi Anlatınız.

(Lütfen temiz okunaklı bir şekilde mavi ya da siyah tükenmez kalemle yazarak kısaca açık ve anlaşılır bir şekilde probleminizi anlatınız. Yazacağınız metin uzunsa ek sayfa kullanabilirsiniz.)

6. Dilekenize ek olarak sunduğunuz belgeler.

- 1-
- 2-

7. Tarih

8. İmza

B) TBMM İNSAN HAKLARI İNCELEME KOMİSYONU

☐TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu, Türkiye’de ve dünyada insan haklarına saygı ve bu konudaki gelişmeleri izlemek suretiyle uygulamaların bu gelişmelere uyumunu sağlamak ve başvuruları incelemek üzere 5 Aralık 1990 yılında 3686 sayılı kanun ile kurulmuş olup, ceza infaz kurumları ve tutukevlerindeki denetimler ise komisyonun 17 Ekim 2018 tarihli toplantısında kurulmuş olan “Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonu” eliyle yerine getirmektedir.

☐TMBB İnsan Hakları İnceleme Komisyonunun en temel görevlerinden biri de ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde bulunan mahpusların yaşadığı hak ihlallerine dair iddialar ile ilgili başvuruları incelemek veya gerekli gördüğü hallerde ilgili mercilere iletnek olduğundan, temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine inanan her mahpus komisyona başvuru yapabilmektedir.

☐TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonuna başvurular mektup ya da fax ile yapılmakta olup, elektronik posta ile yapılan başvurular kabul edilmemektedir. 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına dair hükümler komisyona yapılan başvurularda da kıyasen uygulanmakta olup, söz konusu başvurularda da, başvuru sahibinin adı-soyadı ve imzası ile iş veya ikametgâh adresinin bulunması gerekir.

TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonuna başvuru için gerekli iletişim bilgileri ve başvuru formu aşağıda yer almaktadır.

TBMM Dilekçe Komisyonu İletişim Bilgileri

Posta Adresi : Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu
Bakanlıklar 06543 Ankara

E-Posta Adresi : insanhaklarikom@tbmm.gov.tr -Elektronik Posta İle Başvuru
Alınmamaktadır

Fax : (90) (312) 420 24 92

Gsm : Komisyon Başkanı : (0312) 420 63 70 – 420 63 71
Yasama Uzmanı : (0312) 420 53 99
Komisyon Sekreteryası : (0312) 420 53 93-Telefonla Başvuru
Alınmamaktadır

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARI İNCELEME KOMİSYONUNA

ANKARA

Başvuruda Bulunan

Ad-Soyad-TCK :

Adres :

Başvuru Konusu :

AÇIKLAMALAR

1) ...(Bu kısım gerekli açıklamayı maddeler halinde yapabilirsiniz.)

2)

SONUÇ VE TALEP :Yukarıda açıklanan hususlar karşısında 3686 sayılı İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanununun insan haklarının ihlale uğradığına dair iddialar ile ilgili başvuruları incelemek veya gerekli gördüğü hallerde ilgili mercilere iletmek hükmü uyarınca gerekli inceleme ve araştırmanın yapılarak, yine aynı kanun hükmü uyarınca başvuru sonucu veya yapılmakta olan işlem hakkında tarafımıza en geç altmış gün içinde bilgi verilmesini talep ederiz.

Ad-Soyad :

İmza :

Tarih :

EKİ:

1-Var ise itiraza konu olay ile ilgili bilgi ve belgeler

C)KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU (OMBUDSMANLIK)

- ☐ Kamu Denetçiliği Kurumu, kamu hizmetlerinin işleyişinde bağımsız ve etkin bir şikâyet mekanizması oluşturmak suretiyle, idarenin her türlü eylem, işlem, tutum ve davranışlarını, insan haklarına dayalı, adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden inceleyen, araştıran ve önerilerde bulunan bir kurum olup 29 Haziran 2012 tarihinde resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu ile kurulmuştur.
- ☐ Kamu kurum ve kuruluşlarının işlemlerini ya da kamu görevlilerinin tutum ve davranışlarını Kamu Denetçiliği Kurumuna şikayet etmeden önce; ilgili kuruma bu işlem ya da eylemle ilgili itiraz başvurusu yapılmış ve idari başvuru yolları tüketilmiş olmalıdır.
- ☐ Kuruma yapılan başvuru süresi, idare nezdinde yapılan başvurunun cevabının tebliği tarihinden itibaren 6 ay olup, idarenin başvuruya 60 gün içinde cevap vermemesi durumunda 60 günlük sürenin bitiminden itibaren yine 6 aydır. Bu dilekçe ve idarenin verdiği cevaplar başvuru formuna eklenmelidir.
- ☐ Başvuru dilekçelerinde başvuru sahibinin adı, soyadı, imzası, yerleşim yeri, TC vatandaşları için vatandaşlık numarası, yabancılar için pasaport numarası bulunması zorunludur.
- ☐ Başvurular kuruma doğrudan, posta, elektronik posta veya fax yoluyla gönderilebilir. Fax veya elektronik posta yolu ile yapılan başvuru asılları, 15 gün içinde kuruma gönderilmedikçe geçerli sayılmaz.
- ☐ Başvurularda kimliğin gizli tutulması talep edilebilir

Kamu Denetçiliği Kurumuna başvuruda geçerli iletişim bilgileri ve başvuru formu aşağıda yer almaktadır.

Kamu Denetçiliği Kurumu İletişim Bilgileri

Posta Adresi : Kavaklıdere Mah.Zeytindali Cad.No:4 Çankaya/ANKARA
 E-Posta Adresi : İletisim@ombudsman.gov.tr
 Fax : (312) 465 22 65
 Gsm : (312) 465 22 00

KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU
GERÇEK KİŐİLER İÇİN ŐİKĂYET BAŐVURU FORMU

EK-1

ŐikĂyetinin T.C. Kimlik No Adı-Soyadı Pasaport No-Kimlik No- Uyuđu (Yabancılar için) Adresi Telefon No
Faks No E-Posta Kanunî temsilcisi veya vekilinin T.C. Kimlik No Adı-Soyadı Pasaport No-Kimlik No- Uyuğu (Yabancılar için) Adresi Telefon No Faks No E-Posta
1. ŐikĂyet edilen idare
2. İlgili idareye başvuru tarihi, idarenin cevap tarihi ve varsa idarenin bununla ilgili bilgi ve belgeleri
3. ŐikĂyet konusuna iliŐkin daha önce grlp sonuçlandırılan veya grlmekte olan dava bulunup bulunmadığı
4. ŐikĂyet konusu
5. Talep
Tarih-imza

*ŐikĂyet konusuna iliŐkin her türlü belge bařvuru fo

2-İDARİ HAK ARAMA MEKANİZMALARI

A)TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

☐ Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek üzere 20/04/2016 tarihli ve 29690 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 6701 sayılı Kanun ile kurulmuştur.

☐ Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun en temel görevlerinden biri de özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek ile buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek, bu ziyaretlere ilişkin raporları ilgili kurum ve kuruluşlara iletmek, kurulca gerekli görülmesi durumunda kamuoyuna açıklamak, ceza infaz kurumları ve tutukevleri izleme kurulları, il ve ilçe insan hakları kurulları ile diğer kişi, kurum ve kuruluşların bu gibi yerlere gerçekleştirdikleri ziyaretlere ilişkin raporları incelemek ve değerlendirmek olduğundan ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğüne inanan her mahpus Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna başvuru yapabilir.

☐ Ayrımcılık yasağına ilişkin olarak yapılan başvuruların 6701 sayılı Kanun kapsamına girebilmesi için cinsiyet, cinsel yönelim, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerinden en az birine dayanması gerekmektedir.

☐ İlgililerin, kuruma başvurmadan önce kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep etmeleri gerekmektedir. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi hâlinde kuruma başvuru yapılabilir.

☐ TİHEK’e yapılan başvurular posta, elektronik posta ya da fax ile yapılmakta olup, faks veya elektronik posta yoluyla yapılan başvurulara ait dilekçe asılları, on beş gün içinde kuruma gönderilmedikçe başvuru geçerli sayılmaz.

TİHEK’e başvuru için iletişim bilgileri ve başvuru formu aşağıda yer almaktadır.

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu İletişim Bilgileri

Posta Adresi : Kocatepe Mah. Yüksel Cad. No: 23 06420, Kızılay-ANKARA
E-Posta Adresi : oninceleme@tihek.gov.tr
Fax : 0 312 422 78 99
Gsm : 0 312 422 78 00

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU GERÇEK KİŞİLER İÇİN BAŞVURU FORMU

Başvurucunun

Adı-Soyadı

Vatandaşlık Kimlik No

Pasaport No-Kimlik No-

Uyruğu (Yabancılar için)

Adresi

Telefon No

Faks No

E-Posta

Varsa Kanunî temsilcisi veya vekilinin

Adı-Soyadı

Vatandaşlık Kimlik No

Pasaport No-Kimlik No-

Uyruğu (Yabancılar için)

Adresi

Telefon No

Faks No

E-Posta

1. Hakkında başvuru yapılan idare/tafa

2. İlgili idareye/tafa başvuru tarihi, idarenin/tafaın cevap tarihi ve varsa idarenin/tafaın bununla ilgili bilgi ve belgeleri

3. Başvuru konusuna ilişkin daha önce görölüp sonuçlandırılan veya görölmekte olan dava bulunup bulunmadığı

4. Başvuru konusu

5. Talep

Tarih-imza

*Başvuru konusuna ilişkin her türlü belge başvuru formuna eklenir.

B) BİLGİ EDİNME VE DEĞERLENDİRME KURULU

▣ **Bilgi Edinme başvurusuyla ilgili yapılacak itirazlar üzerine 4982 sayılı Bilgi Edinme Kanununda öngörülen sebeplere dayanılarak verilen kararları incelemek ve kurum ve kuruluşlar için bilgi edinme hakkının kullanılmasına ilişkin olarak kararlar vermek üzere; Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu oluşturulmuştur.**

▣ Herhangi bir kamu kurum ve kuruluşuna ya da kamu niteliğindeki meslek kuruluşuna bilgi edinme talepli yapılan başvurunun ilgili kurum tarafından reddedilmesi halinde, başvuru sahibi yargı yoluna başvurmadan önce kararın tebliğinden itibaren on beş gün içinde Kurula itiraz edebilir. İtiraz yazılı olarak yapılmakta olup, kurul bu konudaki kararını otuz iş günü içinde verir. Kurula itiraz, başvuru sahibinin idari yargıya başvurma süresini durdurur.

▣ Herhangi bir kamu kurum ve kuruluşuna ya da kamu niteliğindeki meslek kuruluşuna bilgi edinme talepli yapılan başvuruya olumlu ya da olumsuz herhangi bir cevap verilmemesi halinde ise, başvuru otuz günün geçmesiyle reddedilmiş sayılır. Bu durumda başvurusu reddedilmiş sayılan başvuru sahibi, yargı yoluna başvurmadan önce dava açma süresinin başladığı tarihten itibaren on beş gün içinde Kurula yazılı olarak itiraz edebilir. Kurul, bu konudaki kararını otuz iş günü içinde verir. Kurula itiraz, başvuru sahibinin idari yargıya başvurma süresini durdurur.

▣ Başvuru sahiplerinin Kurula başvurularını yazılı olarak ve posta yolu ile yapmaları ve itiraz dilekçelerine itiraz edilen kuruma yapılmış bilgi edinme başvurusuna dair dilekçe sureti ile olması durumunda söz konusu kurumdan gelmiş cevabi yazı suretinin eklenmesi gerekmektedir.

▣ Elektronik posta ya da faks yoluyla yapılan başvurular ile gerekli evrak suretleri eklenmemiş başvurular işleme konulmamaktadır.

Bilgi Edinme ve Değerlendirme Kurulu'na başvuru için gerekli iletişim bilgileri ve başvuru formu aşağıda yer almaktadır.

Bilgi Edinme ve Değerlendirme Kurulu İletişim Bilgileri

Posta Adresi : Adalet Bakanlığı, Vekaletler Caddesi No:6 C Kapısı,
İç Kapı No:B-47 06659
Tel : 0 312 549 52 20

BİLGİ EDİNME DEĞERLENDİRME KURULUNA

İtiraz Eden:

Başvurunun Yapıldığı Kurum veya Kuruluş:

Kurum veya Kuruluşa Başvuru Tarihi:

Kurum veya Kuruluşun Cevap Tarihi:

İtirazın Konusu:

Ad-Soyad:

İmza :

Tarih :

Adres :

Telefon No :

EKİ:

- 1-Kurum veya kuruluşa yapılan bilgi edinme başvurusu sureti,
- 2-Kurum veya kuruluştan gelen cevabi yazı sureti,
- 3-Avukat aracılığıyla yapılan başvurularda vekâletname sureti,
- 4-Tüzelkişi başvurularında bilgi edinme başvurusu ve itiraz dilekçesinde imzası bulunan yetkili/yetkililerin yetki belgesi ya da imza sirküleri sureti,
- 5-Sendika şubesi başvurularında genel merkez tarafından verilmiş şube yetki belgesi suret

C) CUMHURBAŞKANLIĞI İLETİŞİM MERKEZİ (CİMER)

▣ CİMER anayasal haklar arasında yer alan dilekçe ve bilgi edinme haklarının daha hızlı ve daha kolay kullanımını ve buna dayalı olarak nitelikli bir hizmet sunumunu oluŐturmayı hedeflemek amacıyla ve yine hkmet çalışmaları ve kamu yönetiminin eylem ve işlemleri hakkında vatandaŐların görüş, öneri ve Őikyetlerini alarak oluşturulacak politikalara kaynak sağlamak için kurulmuştur.

▣ CİMER'e başvuru, elektronik posta, telefon, mektup ve/veya posta, Şahsen müracaat yolu ile yapılabilmekte olup, ilgili başvurularda, başvuru sahibinin adı/soyadı, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için T.C. vatandaşlık kimlik numarası, diğer ülke vatandaşları için pasaport numarası veya yabancı kimlik numarası, yerleşim yeri ve/veya iş adresi ile iletişim bilgileri ve İmza olmak zorundadır. Bu başvurular okunaklı ve anlaşılır Şekilde yapılmalı; aksi hâlde işleme alınmamaktadır.

▣ Şikâyet başvuruları en geç 30 gün içinde cevaplandırılmakta olup, başvuru ile ilgili yapılan işlemler sonulanmadıysa bu süre içinde ara cevap; işlem sonuçlandığında ise kesin cevap verilmektedir.

Cimer'e başvuru için gerekli iletişim bilgileri ve başvuru formu aşağıda yer almaktadır.

CİMER İletİŞim Bilgileri

Posta Adresi	: T.C. Cumhurbaşkanlığı Kllyesi 06560 Beştepe-Ankara
İnternet Adresi	: www.cimer.gov.tr
Fax	: (90) (312) 473 64 94 - 150
Gsm	: (90) (312) 590 20 00

T.C. CUMHURİYETİ İLETİŞİM MERKEZİ MAKAMINA

Cumhurbaşkanlığı Külliyesi 06550 Beştepe – ANKARA

Başvuruda Bulunan

Ad-Soyad-TCK :

Adres :

Başvuru Konusu :

AÇIKLAMALAR

1) ...(Bu kısım gereklı açıklamaı maddeler halinde yapabilirsiniz.)

2)

SONUÇ VE TALEP :Yukarıda açıklanan hususlar karşısında başvuruya konu olayla ilgili Őikayetimin değerlendirilmesi ve sonuçla ilgili tarafımızın bilgilendirilmesini talep ederim.

Ad-Soyad :

İmza :

Tarih :

Eki:

1-Var ise başvuruya konu olay ile ilgili bilgi ve belgeler

D) JANDARMA İNSAN HAKLARI İHLALLERİNİ İNCELEME VE DEĞERLENDİRME MERKEZİ

☐ Jandarma İnsan Hakları İhlallerini İnceleme ve Değerlendirme Merkezi (kısa adıyla JİHİDEM) Jandarma sorumluluk bölgesinde veya Jandarmayla ilişkili olarak, görevlerin icrası esnasında meydana gelebilecek insan hakları ihlalleri iddialarıyla ilgili şikâyet ve müracaatları belli bir sisteme göre kabul etmek, bu iddiaları araştırmak, iddiaların doğruluğu halinde hukuki çerçevede adli ve idari soruşturma yapılmasını başlatmak, yapılan işlemlerle ilgili gelişmelerden ve sonucundan başvuru sahibine bilgi vermek ve bu çalışmaların kamuoyuna açıklanmasını sağlamak amacıyla kurulmuştur.

☐ JİHİDEM'e hak ihlaline maruz kalındığına inanan herkes kendi adına, yakınları ya da başkaları adına başvuruda bulunabilmekte olup başvurular, ad, soyad, TC Kimlik Numarası, imza, ikamet ya da iş adresi belirtilmek suretiyle, şahsen, telefon ya da posta yolu ile yapılabilmektedir.

☐ İddia edilen eylemin JİHİDEM'e konu olabilmesi için;

1. Eylemi yapan kişinin Jandarma personeli olması,
2. Bu Jandarma personeline yasalarla öngörülen bir görevin verilmiş olması,
3. Eylemin görevin ifası sırasında icra edilmesi veya göreviyle ilgili olması,
4. Bu eylemin insan onurunu incitici olması veya temel hak ve özgürlüklerin özüne dokunması,
5. Bu eylemin Türk Ceza Kanununa, diğer Kanunlara veya ülkemizin taraf olduğu uluslararası sözleşmelere göre suç teşkil etmesi,
6. Ayrıca başvurunun, iddia edilen olayın meydana geldiği tarihten itibaren suçun nev'ine göre kanuni süresi içinde yapılmış olması gerekmektedir.

JİHİDEM'e başvuru için gerekli iletişim bilgileri ve başvuru formu aşağıda yer almaktadır.

Jandarma İnsan Hakları İhlallerini İnceleme ve Değerlendirme Merkezi İletişim Bilgileri

Posta Adresi : Jandarma Genel Komutanlığı Korg. Hulusi Sayın Kışlası 06500
Beştepe/ANKARA

Fax : 0 312 212 84 63

Gsm : 0 312 456 11 56

JANDARMA İNSAN HAKLARI İHLALLERİNİ İNCELEME VE DEĞERLENDİRME MERKEZİ BAŞKANLIĞINA			
BAŞVURU SAHİBİNİN			
ADI*		TC KİMLİK NO./PAS APORİ NO*	
SOYADI*		UYRUĞU:	
YASI**		CİNSİYETİ**	
CEP TELEFONU ***		İŞ VEYA İKAMET TELEFONU**	
ADRESİ*			
ÖĞRENİM DURUMU**		MESLEĞİ**	
DİĞER İLETİŞİM BİLGİLERİ (E-Posta, Yakınının İletişim Bilgileri)**			
OLAYIN OLDUĞU			
YER		TARİH	
İL*		İLÇE*	
OLAYIN ÖZETİ*			
(Biliniyorsa olayın yeri, tarihi ve saati, hakkında ihbar ve Őikâyetle bulunulan kolluk görevlisi veya görevlilerinin adı-soyadı, görevi ve diğer tanıtıcı bilgiler, tamk ve olay hakkındaki diğer bilgiler)			
Tarih***			
Bildirim Yapanın İmzası***			
İHBAR VEYA ŞİKÂYETİ ALAN BÜRO			
Görevli Personel:		Tarih:	İmza :

E) İÇİŞLERİ BAKANLIĞI KOLLUK GÖZETİM KOMİSYONU

☐ Kolluk Gözetim Komisyonu, kolluk Şikâyet sisteminin daha etkili ve hızlı işlemesini sağlamak, saydamlığını ve güvenilirliğini geliştirmek üzere, kolluk görevlilerinin işledikleri iddia edilen suçlardan veya disiplin cezasını gerektiren eylem, tutum veya davranışlarından dolayı idarî merciler tarafından yapılan ya da yapılması gereken iş ve işlemlerin merkezî bir sistemde kayıt altına alınması ve izlenmesi amacıyla 22 Mayıs 2016 tarihinde yürürlüğe giren 6713 sayılı kanun ile oluşturulmuş ve faaliyetlerine başlamıştır.

☐ Kolluk Gözetim Komisyonuna yapılan İhbar ve Őikâyetlerin soyut ve genel nitelikte olmaması, ilgili olduğu kişi veya olayların belirtilmesi, iddiaların ciddi bulgu ve belgelere dayanması, dilekçe sahibinin adı, soyadı ve imzası ile iş veya yerleşim yeri adresinin ve Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasının doğru olarak bildirilmesi zorunludur.

☐ Başvuru Őartlarını taşımadığı, doğrudan veya yapılan araştırma sonucunda anlaşılan ihbar ve Őikâyetlerle ilgili olarak, soruşturma izni vermeye yetkili mercilerce veya disiplin amirlerince, işlem yapılmaz ve bu durum ihbar veya Şikâyette bulunan kişilere bildirilir.

☐ İddiaların sıhhatinin Őüpheye mahal vermeyecek belgelerle ortaya konulmuş olması hâlinde adı, soyadı, imzası ile iş veya yerleşim yeri adresinin ve Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasının doğruluğu Őartı aranmaz; işleme konulmayan ihbar ve Őikâyetlerle ilgili bilgiler de merkezî kayıt sistemine işlenir.

☐ İhbar veya Şikâyette bulunan kişilerin kimlik bilgileri gizli tutulur.

☐ Kolluk Gözetim Komisyonuna başvurular telefon, mektup, fax ve elektronik posta yolu ile yapılabilmektedir.

Kolluk Gözetim Komisyonuna başvuru için gerekli iletişim bilgileri ve başvuru formu aşağıda yer almaktadır.

İçişleri Bakanlığı Kolluk Gözetim Komisyonu İletişim Bilgileri

Posta Adresi : Kavaklıdere Mah. Atatürk Blv. No:191 B Blok 06580
ankaya/ANKARA
Tel : 0 312 422 45 12-45 13

KOLLUK PERSONELİ HAKKINDA İHBAR/ŞİKÂYET FORMU			
BAŞVURU SAHİBİNİN			
ADI*		TC KİMLİK NO./PAS APORİT NO*	
SOYADI*		UYRUĞU:	
YASI**		CİNSİYETİ**	
CEP TELEFONU ***		İŞ VEYA İKAMET TELEFONU**	
ADRESİ*			
ÖĞRENİM DURUMU**		MESLEĞİ**	
DİĞER İLETİŞİM BİLGİLERİ (E-Posta, Yakınının İletişim Bilgileri)**			
OLAYIN OLDUĞU			
YER		TARİH	
İL*		İLÇE*	
OLAYIN ÖZETİ* (Biliniyorsa olayın yeri, tarihi ve saati, hakkında ihbar ve şikâyette bulunulan kolluk görevlisi veya görevlilerinin adı-soyadı, görevi ve diğer tanıtıcı bilgiler, tamk ve olay hakkındaki diğer bilgiler)			
Tarih***			
Bildirim Yapanın İmzası***			
İHBAR VEYA ŞİKÂYETİ ALAN BÜRO			
Görevli Personel:		Tarih:	İmza :

F)İL VE İLÇE İNSAN HAKLARI KURULLARI

☐ Toplumda ve kamu görevlilerinde insan hakları bilincini geliştirmek, insan haklarını korumak, ihlal iddialarını incelemek ve araştırmak, insan hak ve özgürlüklerinin kullanılmasının önündeki engeller ile hak ihlallerine yol açan sosyal, siyasi, hukuki ve idari nedenleri incelemek, araştırmak ve bunların çözümüne ilişkin önerilerde bulunmak üzere,2 Kasım 2000 yılında illerde “İ İnsan Hakları Kurulu” ile ilçelerde “İlçe İnsan Hakları Kurulu” oluşturulmuş olup, kurullar ulaşılan sonuçları konusuna göre Cumhuriyet savcılıklarına ya da ilgili idari makamlara iletmek ve sonucunu takip etmekle görevlidir.

☐ Kurula başvurular illerde valilik yazı işleri müdürlüğü, ilçelerde kaymakamlık yazı işleri müdürlüğünde oluşturulan danışma ve başvuru masalarına, dilekçeyle, telefonla, elektronik posta veya şehrin değişik yerlerine konulan İnsan Hakları Başvuru Kutuları aracılığıyla veya sözlü olarak yapılabilir.

☐ İl ve İlçe Kurullarına yapılan başvurular kurul gündemine alınmakta ve konularına göre kanunlarda belirtilen zamanaşımı süreleri çerçevesinde değerlendirilmektedir.

☐ Kurul tarafından alınan kararlar ile yapılan işlemler başvuru sahibine otuz gün içinde bildirilmektedir.

İl ve İlçe Kurullarına yapılacak başvurulara ilişkin başvuru formu aşağıda yer almaktadır.

İL/İLÇE İNSAN HAKLARI KURULLARINA BAşVURU

1- İhlalin olduğu tarih?			2- İhlalin olduğu yer?		
Tarih			İl:		
	Gün	Ay	Yıl	İlçe:	
			Köy:		
			Mahalle:		
3-İhlalin Gerçekleştiği Yer:					
4- Şikayet edilen kurum?			Bölüm?		
Bakanlık					
Valilik					
Kaymakamlık					
Adliye					
Özel İdare					
Belediye					
Eğitim ve Öğretim Kurumu					
Sağlık Kurumu					
Sosyal Hizmet Kurumu					
Emniyet					
Jandarma					
Ceza ve Turukevi					
Diğer (belirtiniz).....					
5- İhlal edilen hak hangisidir? (Birden çok seçenek işaretlenebilir.)					
Adil Yargılanma Hakkı			Konut Dokunulmazlığı		
Ailenin Korunması Hakkı			Mülkiyet Hakkı		
Ayrımcılık Yasağı			Örgütlenme Hürriyeti		
Bilim ve Sanat Hürriyeti			Özel Hayatın Gizliliği		
Çalışma ve Sözleşme Hürriyeti			Sağlık ve Hasta Hakkı		
evre Hakkı			Seçme, Seçilme ve Siyasi Faaliyet		
Dilekçe Hakkı			Sosyal Güvenlik Hakkı		
Din ve Vicdan Hürriyeti			Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hakkı		
Eğitim ve Öğrenim Hakkı			Vatandaşlık Hakkı		
Engelli Hakları			Yaşam Hakkı		
Haberleşme Hürriyeti			Yerleşme ve Seyahat Hürriyeti		
İfade Hürriyeti			Zorla alıştırma Yasağı		
İşkence ve Kötü Muamele			Diğer(Belirtiniz)		
Kişi Hürriyeti ve Güvenliği					
6- Başvuru konusu ile ilgili başvurulan başka bir kurum var mı?					

EYET	Var ise açıklayınız:
HAYIR	
7- Başvuru konusu ile ilgili verilmiş adli veya idari kararlar var mı?	
Adli karar var	
İdari karar var	

Hem adli hem de idari karar var		
Yok		
8- Başuru konusu ile ilgili varsa verilmiş yargı kararları nelerdir?		
Takipsizlik Kararı		Para ve Hapis Cezası
Yetkisizlik veya Görevsizlik Kararı		Davanın Reddi
Beraat		Davanın Düşmesi
Para Cezası		Yok
Hapis Cezası		Diğer (Belirtiniz)
9- Başuru konusu ile ilgili devam eden dava var mı?		
EVET		
HAYIR		
10- Başuru konusu ile ilgili varsa verilmiş idari kararlar nelerdir?		
Uyarma		Meslekten Men
Kınama		Memurluktan Çıkarma
Aylıktan Kesme		Ceza Tayinine Mahal Olmadığı (CTMO)
Kademe veya Derece İlerlemesinin Durdurulması		Diğer (Belirtiniz)
11- Başuru konusu ile ilgili devam eden idari soruşturma var mı?		
EVET		
HAYIR		
12- Şikayet konusu ile ilgili başurulabileceği halde başurulmayan başka adli / idari yol var mı?		
EVET		
HAYIR		
Bilinmiyor		
13- Başuru amacı nedir? (Birden çok seçenek işaretlenebilir.)		14- Başuruyu destekleyen deliller var mı?
Kayıtlara Geçmesi		Doktor Raporu
Hakların İadesi		Görgü Tanığı
Yanılığın Düzeltilmesi		İdari Karar
Sorumlu/Sorumluların Cezalandırılması		Yargı Kararı
Yöntem ve bilgi desteği almak		Yok
Diğer (Belirtiniz)		Diğer (belirtiniz)
15- Cinsiyet?		
ERKEK		
KADIN		
16- Aylık Ortalama Gelir:		17- Bitirilen Yaş:
18- Eğitim Durumu?		19- Medeni Hal?
Okur-Yazar değil		Hiç evlenmedi

Okuryazar/Okul Bitirmedir		Evli	
İlkokul		Boşandı	
İlköğretim		Eşi öldü	
Ortaokul/dengi		20- Tâbiyet?	
Lise/dengi		T.C.	
Yüksekokul veya fakülte		Yabancı (belirtiniz)	
21- İş Durumu? (Duruma uygun tek seçeneği belirtiniz)			
İşsiz ve bir mesleği olmayın		Müdür veya orta düzey yönetici	
Vasıfsız işçi veya hizmetli		Genel müdür veya üst düzey yönetici	
Vasıflı işçi		Yargı Mensubu	
Memur veya yönetici olmayan persone		Ordu Mensubu	
Emniyet Mensubu		Ev hanımı	
Şirket sahibi veya ortağı		Öğrenci	
Serbest meslek(Doktor, Avukat, Mühendis vb.)		Emekli	
Esnaf/Sanatkar		İrad sahibi	
Tarım, Orman, Balıkçılık		alışamaz Halde Olan	
Diğer (belirtiniz).....			
Kişisel Bilgiler:		Temsilcinin veya Yakınının:	
Ad - Soyad		Ad - Soyad	
İkametgah Adresi		İkametgah Adresi	
Telefon Numarası		Telefon Numarası	
Faks Numarası		Faks Numarası	
E-mail adresi		E-mail adresi	
Tarih		Tarih	

G) HASTA HAKLARI KURULLARI

▣ Temel insan haklarının sağlık hizmetleri sahasındaki yansımaları olan ve başta Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda, diğer mevzuatta ve milletlerarası hukuki metinlerde kabul edilen "hasta hakları"nın somut olarak göstermek ve sağlık hizmeti verilen bütün kurum ve kuruluşlarda ve sağlık kurum ve kuruluşları dışında sağlık hizmeti verilen hallerde, insan haysiyetine yakışır şekilde herkesin "hasta hakları"ndan faydalanabilmesine, hak ihlallerinden korunabilmesine ve gerektiğinde hukuki korunma yollarını fiilen kullanabilmesi amacıyla Hasta Hakları Yönetmeliği yayımlanmış olup hasta hakları uygulamalarının yürütülmesi amacıyla sağlık kurum ve kuruluşları bünyesinde hasta hakları birimleri, yine İl sağlık müdürlüğü; üniversite hastaneleri, özel sağlık kurum ve kuruluşları, kamu hastaneleri, ağız diş sağlığı merkezleri, aile sağlığı merkezleri ve toplum sağlığı merkezlerinden gelen başvuruları değerlendirmek, karara bağlamak, öneri sunmak ve düzeltici işlemleri belirlemek üzere de Hasta Hakları Kurulları oluşturulmuştur.

▣ Sağlık hizmeti alırken karşılaşılan ihlallere ilişkin sağlık kurulu bünyesindeki hasta hakları birimlerine şikayet başvurusunda bulunulması gerekmekte olup, ihlalin giderilmemesi halinde il ve ilçe sağlık müdürlükleri nezdindeki hasta hakları kurullarına başvuru yapılır.

▣ Kurul, başvurunun kurula ulaştığı tarihten itibaren otuz gün içerisinde başvuru hakkında karar verir.

Hasta hakları birimine ve kuruluna başvurular müracaat edilen sağlık kurumuna hitaben yapılmakta olup gerekli başvuru formu aşağıda yer almaktadır.

.....HASTANESİ
HASTA HAKLARI BİRİMİNE

Başvuruda Bulunan
Ad-Soyad-TCK :

Adres :

Başvuru Konusu :

AÇIKLAMALAR

1) ...(Bu kısım gereklİ açıklamaı maddeler halinde yapabilirsiniz.)

2)

SONUÇ VE TALEP :Yukarıda açıklanan hususlar karşısında başvuruya konu olayla ilgili şikayetimin değerlendirilmesi ve sonuçla ilgili tarafımızın bilgilendirilmesini talep ederim.

Ad-Soyad :

İmza :

Tarih :

EKİ:

1-Var ise başvuruya konu olay ile ilgili bilgi ve belgeler

H) CEZA İNFAZ KURUMLARI VE TUTUKEVLERİ İZLEME KURULLARI

▣ Ceza İnfaz Kurumları ve Tutuklevleri İzleme Kurulları ulusal ve uluslararası mevzuatlarca belirlenen ilkeler çerçevesinde ceza infaz kurumları ve tutuklevlerinin yönetim, işleyiş ve uygulamalarını yerinde görmek, incelemek, bilgi almak ve tespitlerini rapor haline getirerek yetkili ve ilgili mercilere sunmak üzere 21 Haziran 2001 tarihinde 4681 sayılı kanun uyarınca kurulmuştur.

▣ Bulunduğı yargı çevresinde ceza infaz kurumu veya tutukevi olan her adli yargı adalet komisyonunca bir izleme kurulu kurulur. İzleme kurulunun yetki alanı, adli yargı adalet komisyonunun bulunduğu yargı çevresi ile sınırlıdır.

▣ İzleme kurullarının görevleri arasında; Ceza infaz kurumları ve tutuklevlerindeki infaz ve ıslah uygulamalarına ilişkin işlem ve faaliyetleri yerinde görmek, incelemek, yönetici ve görevlilerden bilgi almak, hükümlü ve tutukluları dinlemek, hükümlü ve tutukluların naklinde kullanılan araçlar ile adliye binalarında bekletildikleri veya sağlık kuruluşlarında tedavi gördükleri bölümleri yerinde görmek, incelemek, yönetici ve görevlilerden bilgi almak, hükümlü ve tutukluları dinlemek, ceza infaz kurumları ve tutuklevlerinde infaz ve ıslah, hükümlü ve tutukluların sağlık ve yaşam koşulları, iç güvenlik, sevk ve nakil işlemleri ile ilgili olarak gördükleri aksaklık ve eksiklikleri yetkili mercilere bildirmek, ceza infaz kurumları ve tutuklevleri ile ilgili tespitlerini ve aldıkları bilgileri değerlendirerek en az dört ayda bir rapor düzenlemek, raporun bir örneğini Adalet Bakanlığına, Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığına, Kamu Denetçiliği Kurumuna, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna, izleme kurulunun bulunduğu yargı çevresindeki Cumhuriyet başsavcılığına ve infaz hâkimliğine göndermek, kanunlarla verilen diğer görevleri yapma bulunmakta olup, ceza infaz kurumlarında yaşanan hak ihlallerinin gözlem ve tespiti amacıyla her zaman kurula başvuruda bulunmak mümkündür.

▣ Kurula yapılacak başvurular, ceza infaz kurumu ve tutukevinin bağı bulunduğu adli yargı adalet komisyonuna hitaben yapılmakta olup ilgili başvuru formu aşağıda yer almaktadır.

ADLİ YARGI İLK DERECE MAHKEMESİ ADALET KOMİSYONU BAŐKANLIĐI
CEZA İNFAZ KURUMLARI VE TUTUKEVLERİ İZLEME KURULUNA
(ŐEHİR İSMİ)

Başvuruda Bulunan
Ad-Soyad-TCK :

Adres :

Başvuru Konusu :

AÇIKLAMALAR

- 1) ...(Bu kısım gereklİ açıklamayı maddeler halinde yapabilirsiniz.)
- 2)

SONUÇ VE TALEP :Yukarıda açıklanan hususlar karşısında 4681 sayılı Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulları Kanununun " İzleme kurullarının görev ve yükümlölükleri" başlıklı 4. Maddesi uyarınca gerekli inceleme ve araştırmanın yapılarak, başvuru sonucu veya yapılmakta olan işlem hakkında tarafımıza ve ilgili mercilere gerekli bilgilerin verilmesini talep ederim.

Ad-Soyad :

İmza :

Tarih :

EKİ:

1-Var ise başvuruya konu olay ile ilgili bilgi ve belgeler

3-YARGISAL HAK ARAMA MEKANİZMALARI

a) Adli Yargı Başvuru Yolu

Adli yargı; hukuk yargılaması ve ceza yargılamasını gerçekleştiren mahkemeler topluluğu olup, bu mahkemeler tarafından yürütülmekte olan yargısal faaliyetleri ifade etmektedir. Adli yargı, ilk derece mahkemeleri (yerel mahkemeler), ikinci derece mahkemeleri olarak bölge adliye mahkemeleri (istinaf) ve yüksek mahkeme Yargıtay (temyiz) olmak üzere üç dereceli bir yapıya sahiptir. Cezaevi aracılığıyla ilgili Savcılık veya Mahkemeye şikayet ve beyan dilekçeleri gönderilebilir.

b) İdari Yargı Başvuru Yolu

İdari yargı; kamu idarelerinin yürüttükleri işlem ve eylemlerin hukuka uygunluk denetimini gerçekleştiren mahkemeler topluluğu olup, bu mahkemeler ilk derece mahkemeleri olarak idare ve vergi mahkemeleri (yerel mahkemeler), ikinci derece mahkemeleri olarak bölge idare mahkemeleri (istinaf) ve yüksek mahkeme olarak Danıştay olmak üzere üç dereceli bir yapıya sahiptir.

c) Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Yolu

Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Yolu, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla başvurabilecek bir hak arama mekanizmasıdır.

Bireysel başvurular, Anayasa Mahkemesine doğrudan müracaatla ya da mahkemeler veya yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla, başvuru formu kullanılmak suretiyle, resmi dilde yapılır.

Bireysel başvurunun başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir. Başvuru yollarını tüketmek; ihlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş ve yukarıda yazılı idari ve adli yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmesi anlamına gelir.

Örneğin; Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde bulunan hükümlü ve tutuklular haklarında yapılan işlemlerin veya bunlarla ilgili faaliyetlerin kanun veya diğer mevzuat hükümlerine aykırı olduğu gerekçesiyle, bu karar, işlem ve faaliyetin öğrenildiği tarihten itibaren on beş gün, herhalde yapıldığı tarihten itibaren ise otuz gün içinde İnfaz Hakimliğine şikayet başvurusunda bulunabilmekte, İnfaz Hakimliğinin şikayeti reddi halinde ise kararın tebliğ edildiği tarihten itibaren yedi gün içinde, İnfaz Hakimliğinin yargı çevresinde bulunduğu Ağır Ceza Mahkemesine itiraz etme yoluna gidebilmekte, Ağır Ceza Mahkemesinin vermiş olduğu kesin şeklindeki red kararının tebliğ tarihinden itibaren ise 30 gün içinde Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuruda bulunabilmektedirler. Özellikle Hasta Mahpuslar açısından tedavilerinin yapılmaması, hastalık durumlarının ağırlaşması, kelepçeli muayene hastalıklarının ağırlaşmasına karşın infazlarının ertelenmemesi ve tahliye edilmemeleri

halinde “yaşam hakkı ihlali, işkence ve kötü muamele yasağı ihlali, aile ve özel yaşam hakkı ihlali” gerekçeleri ile adli yardım talepli ve tedbir ve tahliye talepli olarak Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapılması gerekmektedir. Bireysel Başvuru formuna hastalıkla ilgili hastaneden alınan belgeler (hastane bilgileri ayrıntılı olarak) ve Savcılık ve Mahkemelerin infaz erteleme red kararlarının başvuru formuna eklenmesi gerekmektedir. Başvurular Cezaevi aracılığıyla yapılabilmektedir. Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Mahkemenin kendi başvuru formu ile yapılması gerektiğinden Başvuru formu cezaevi idaresinden temin edilebilir.

ULUSLARARASI BAŞVURU MEKANİZMALARI

a) AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ (AİHM)

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 4 Kasım 1950'de İnsan Hakları Bildirisinde bulunan hakları topluca güvence altına almak için Avrupa Konseyi üye devletlerin üzerinde anlaştıkları metin olup, Türkiye sözleşmeyi 18 Mayıs 1954'te onaylamış ve 28 Ocak 1987'de de bireysel başvuru hakkını tanımıştır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin denetim organı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi olup mahkeme, sözleşme ve ek protokollerle güvence altına alınmış olan temel hakların çiğnenmesi durumunda bireylerin, toplulukların, tüzel kişilerin ve diğer devletlerin, belirli usul ve kurallar dahilinde başvurabileceği bir yargı merciidir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni imzalayan ülkelerden biri tarafından Sözleşmede ve Ek Protokollerde belirlenen haklarının ihlal edildiğini düşünen herkes mahkemeye başvurma hakkına sahip olup A.İ.H.S 35. maddesine göre başvuru sahibin yukarıda bahsi geçen **Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Yolu da dahil olmak üzere tüm iç hukuk yollarını tüketmesi** ve **Anayasa Mahkemesinin kesin karar tarihinden sonra 4 ay içinde mahkemeye başvurması gerekmektedir.** Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine bireysel başvuru yapmadan önce **Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapılması zorunludur.** AİHM'e başvuru yapılırken **Anayasa Mahkemesinin red kararı ve hasta mahpusun hastalığı ile ilgili tüm belge ve raporları, Savcılık ve Mahkeme red kararlarını başvuru formuna eklemesi gerekmektedir.** Başvurular Cezaevi aracılığıyla yapılmaktadır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Bireysel Başvuru Mahkemenin kendi başvuru formu ile yapılması gerektiğinden **Başvuru formu cezaevi idaresinden temin edilebilir.**

MAHKEMENİN ADI :

The Registrar

European Court of Human Rights Council of Europe

ADRESİ:

67075 STRASBOURG CEDEX FRANCE

AİHM'nin verdiği nihai kararlar taraf devletler için bağlayıcı nitelikte olup, taraf devletlerin uyması zorunludur. Mahkemenin son kararı Bakanlar Komitesi'ne gönderilmekte olup, Komite kararların yerine getirilmesini gözetmekle görevlidir.

a) BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İNSAN HAKLARI KOMİTESİ

Birleşmiş Milletler uluslararası barış ve güvenliği sağlamak, devletler arasında dostane ilişkileri desteklemek, kalkınmayı ve insan haklarını geliştirmek amacıyla 1945 yılında kurulmuş olup Türkiye de Birleşmiş Milletler'in kurucu üyeleri arasında bulunmaktadır.

Birleşmiş Milletler bünyesinde kabul edilen insan hakları antlaşmalarından bir kısmının taraf devletlerce uygulanıp uygulanmadığını denetlemek üzere, bağımsız uzmanlardan oluşan komiteler oluşturulmuş olup, bir komitenin bir devletle ilgili denetim yapabilmesi için, öncelikle söz konusu devletin ilgili insan hakları antlaşmasına taraf olması gerekmektedir.

Bu antlaşmalardan biri de Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme olup, Türkiye'de Sözleşmeyi imzalayan ve onaylanan devletlerden biridir. Sözleşmenin denetim organı ise Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesidir.

Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmeye Ek İhtiyari Protokol ile İnsan Hakları Komitesi'ne bireysel ve devletlerarası başvuru usulü tanınmış olup, Türkiye, bireysel ve devletlerarası başvuru usullerini öngören İhtiyari Protokol'e taraf olarak, İnsan Hakları Komitesi'nin bireysel ve devletlerarası başvuruları kabul etme ve inceleme yetkisini tanımıştır.

Komiteye başvuru için tüm iç hukuk yollarının tüketilmesi gerekmekte olup, başvuru için herhangi bir süre öngörülmemiştir. Ancak başvuru hakkının kötüye kullanılmasını önlemek adına Komite iç hukuk yollarının tüketilmesinden 5 yıl sonra yapılan başvuruları reddetmektedir.

b) BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İŞKENCEYE KARŞI KOMİTE

Birleşmiş Milletler uluslararası barış ve güvenliği sağlamak, devletler arasında dostane ilişkileri desteklemek, kalkınmayı ve insan haklarını geliştirmek amacıyla 1945 yılında kurulmuş olup Türkiye de Birleşmiş Milletler'in kurucu üyeleri arasında bulunmaktadır.

Birleşmiş Milletler bünyesinde kabul edilen insan hakları antlaşmalarından bir kısmının taraf devletlerce uygulanıp uygulanmadığını denetlemek üzere, bağımsız uzmanlardan oluşan komiteler oluşturulmuş olup, bir komitenin bir devletle ilgili denetim yapabilmesi için, öncelikle söz konusu devletin ilgili insan hakları antlaşmasına taraf olması gerekmektedir.

Bu antlaşmalardan biri de İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi olup, Türkiye'de Sözleşmeyi imzalayan ve onaylanan devletlerden biridir. Sözleşmenin denetim organı ise Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Komitedir.

Türkiye sözleşmeyi imzalamış ve onaylamış olup, sözleşmenin öngördüğü devletlerarası ve bireysel başvuru usullerini tanıdığını da beyan etmiştir.

Komiteye başvuru için tüm iç hukuk yollarının tüketilmesi gerekmekte olup, başvuru için herhangi bir süre öngörülmemiştir. Ancak başvuru hakkının kötüye kullanılmasını önlemek adına Komite iç hukuk yollarının tüketilmesinden 5 yıl sonra yapılan başvuruları reddetmektedir.

HASTA MAHPUSLARLA İLGİLİ ULUSAL VE ULUSLARARASI MAHKEMELERCE VERİLEN EMSAL YARGI KARAR ÖZETLERİ

Gerek Anayasa'da gerekse de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde sağlık hakkı ile ilgili doğrudan bir düzenleme yer almadığından, hapisshanedeki bulunan mahpusların sağlığa erişim hakkı kapsamında yaptıkları başvurular mahkeme içtihatlarında çoğunlukla, Yaşam Hakkı, Kötü Muamele ve İşkence Yasağı, Özgürlük ve Güvenlik Hakkı, Özel Hayata ve Aile Yaşamına Sağlık Hakkı kapsamında değerlendirilerek koruma altına alınmış olup aşağıda, yapılacak olan başvurulara örnek teşkil etmesi açısından yer verdiğimiz Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları incelendiğinde, hangi durumlarda ihlale sebebiyet verildiği ve başvuru yapılırken nelere dikkat edilmesi gerektiği görülecektir.

AIHS Md. 2 ve AY Md. 17 – Yaşam Hakkı ihlali

1-Anayasa Mahkemesi, ceza infaz kurumundaki tutuklunun öngörülebilir intiharının önlenememesi sonucu yaşamını yitirmesi olayında, psikiyatri doktorunun tutuklunun suicidal düşüncelerinin bulunduğunu, psikiyatri polikliniğine sevkini uygun olduğunu çeşitli tarihlerde düzenlediği sevk kağıtlarında belirtmesi, kendisine uyum bozukluğu ve depresif bozukluk teşhisi koymasına rağmen ve tutuklunun daha önce de bir kere intihara teşebbüs ettiğinin koğuş arkadaşlarınca ifade edildiği dikkate alındığında, tutuklunun kendisine zarar vermemesi için yetkililerin önleyici tedbirler alması, tutuklunun sağlık durumunu takip ederek kontrol altında tutmaya çalışmaları, bir hastanenin psikiyatri polikliniğine sevkini uygun görüldüğü şekilde gecikmeksizin sağlamaları, tutukluyu kendi iradesine bırakmadan kendisine zarar vermesini önlemek amacıyla koğuş ve havalandırma bölümünün belirli aralıklarla kontrol edilmesi, kısacası kendisine zarar verme ihtimalini en aza indirecek tedbirlerin alınması gerektiği halde, tutuklunun yaşamının korunması için gerekli olan tüm makul tedbirlerin alınmadığının tespiti karşısında tutuklunun kendi eylemine karşı korunmaması sebebi ile yaşamı koruma yükümlülüğünün ihlal edildiğine karar vermiştir. (B.No:2018/32651, Tarih ve Sayı: 6/10/2021)

AIHS Md. 3. ve AY Md. 17 – İşkence ve kötü muamele yasağı ihlali

1-Anayasa Mahkemesi, ileri düzeyde astım hastası olan ve hakkında verilen doktor/sağlık kurulu raporlarında tek kalmaması; toz, rutubet, sigara dumanı, soğuk hava, keskin kokular, hava kirliliği gibi faktörlerden uzak durması gerektiği vurgulanan başvuru sahibinin, başka cezaevlerine sevk edilmesine rağmen, sevk edildiği cezaevlerindeki tutulma koşullarının da sağlık durumuna uygun olmaması, bu durumun rahatsızlığının cezaevi şartları veya yetkililerin uygulamalarından kaynaklanan nedenlerle kötüleşmesi ve doğal olarak özgürlükten yoksun bırakılma nedeniyle ortaya çıkan ızdırap ve acının ötesinde bir ızdırap ve acıya maruz kalmasının, devletin hasta bir mahkûmun nasıl bir yere gönderileceğini incelememesinden, tüm ihtiyaçlarına cevap verebilecek kolaylıkların sağlanması konusunda önlem almamasından ve sağlık durumu açısından gerekli önlemleri almada yetersiz kalmasından kaynaklandığını ve bu durumun Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. (B.No:2012/1195, R. G. Tarih ve Sayı: 30/12/2015-29578)

AIHS Md. 3. ve AY Md. 17 – İşkence ve kötü muamele yasağı ihlali (ihlal)

-Tüm bu veriler işığında S.G.nin 27/3/2017 tarihinde beyinde metastaz tespit edilmesine rağmen cezasının infazının ertelenmesine dair raporun teminine yönelik işlemlerin yürütülmesinde yaşanan karar alma sürecinde İstanbul AnadoluCumhuriyet Başsavcılığı, Ceza İnfaz Kurumu idaresi, hastaneler ve ATK'dan kaynaklanan, yukarıda ifade edilen birtakım eksiklikler ve gecikmeler nedeniyle S.G.nin cezasının infazının sağlık durumuna bağlı olarak ertelenmesi için belirlenen usulün düzgün birşekilde işletilmediği, gerekli işlemlerin makul hız ve zende gerçekleştirilmediği değerlendirilmiştir.

-Sonuç olarak S.G.nin rahatsızlığına rağmen cezasının infazının ertelenememesi nedeniyle özgürlükten yoksun kalmanın kaçınılmaz ve doğal sonucu olan sıkıntıdan daha fazla bir sıkıntıya ve buna bağlı olarak insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir muameleye maruz kaldığının kabul edilmesi gerekir. (AYM Başvuru Numarası: 2018/23070- Karar Tarihi: 6/10/2022)

AIHS Md. 3. ve AY Md. 17 – İşkence ve kötü muamele yasağı ihlali (Başvuru yollarının tüketilmemesi)

-Somut olayda başvurucu; fizik tedavi hizmeti alması gerekmesine rağmen bireysel başvuru yaptığı tarihte dahi sevkinin yapılmadığını, ayrıca Kurum revirinde muayene olmak istemesine rağmen bazı gerekçelerle bu talebinin yerine getirilmediğini iddia etmektedir. Başvurucu bu iddialarına ilişkin olarak Savcılığa suç duyurusunda bulunmuştur. İnfaz Kurumu görevlilerinin kasıtlı davranışları sonucunda başvurucunun sağlık hizmetlerine erişim sağlayamadığı ortaya konulamamıştır. Bu durumda başvurucunun sağlık hizmetlerinden yararlanması konusunda infaz hkimliği yolunu tüketmesi gerektiği söylenmelidir. Ne var ki başvurucu, sağlık hizmetlerinden faydalandırılmadığına dair şikyetlerini bireysel başvuruda bulunmadan önce infaz hâkimliğine taşıdığına ilişkin bir bilgi ya da belgeyi başvuru formu ekinde sunmuş değerildir. Bu durumda başvurunun gerekli olan hukuk yolu tüketilmeden yapıldığı anlaşılmaktadır.

-Açıklanan gerekçelerle ceza infaz kurumunda sağlık hizmetlerine erişim sağlanamaması bağlamında ileri sürülen kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir. (AYM Başvuru Numarası: 2017/37303- Karar Tarihi: 24/3/2021)

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı hakkında kanunun (5275 s.k.) ilkelerinin sıralandığı 6. maddesinin fıkrasında; “Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin yaşam hakları ile beden ve ruh bütünlüklerini korumak üzere her türlü koruyucu tedbirin alınması zorunludur” ibaresiyle Hasta Mahpusların yaşam ve sağlık hakkı yasal güvence altına alınmıştır. 2013 yılı içerisinde yapılan düzenlemeyle Hasta Mahpusların cezasının infazının geri bırakılmasında, hayatı için kesin bir risk koşulu yerine cezaevinde yaşamını tek başına idame edememe ve toplum güvenliği bakımından tehlike oluşturmama kriterleri getirilmiştir. Bu düzenleme ile Hasta Mahpusların kaderi Adli Tıp Kurumu tarafından verilecek “hayatını tek başına idame ettirememesi” raporuna endekslenmiştir. Bununla yetinilmeyip ayrıca hasta mahpus ATK raporuna göre hayatını tek başına idame ettiremediğine dair rapor olsa da bu kez infazın yapıldığı yer Cumhuriyet Başsavcılığının, hasta mahpusa ilişkin, toplum güvenliği bakımından tehlike oluşturmadığı değerlendirilmesi gerekmektedir. İlgili Savcılık, Kolluk marifetiyle yaptığı araştırma sonucunda elde edilen verilerle hasta mahpusun tahliye olması halinde toplum güvenliği açısından sakıncalı olup olmadığına karar verebilmektedir. Hasta Mahpusun yaşam hakkı en neticede Kolluğun hasta mahpus ile ilgili yaptığı değerlendirme tutanağına bırakılmıştır. Hasta Mahpuslarla ilgili tam teşekküllü Devlet hastanelerinden alınan “cezaevinde kalamaz” raporları tek başına infaz erteleme için yeterli görülmemiş hasta mahpusun sağlık durumu ile ilgili Adli Tıp Kurumu raporu yasal bir zorunluluk olarak görülmektedir. Hasta Mahpusların tedavi süreçlerinin ve raporlarının alınmasının uzaması, İdari kurumlar arasındaki organizasyon sorunu, Hapishane revirinde hekim ya da uzman hekim bulunmaması, Kelepçeli muayene zorlanma, muayene odasında asker bulunması, İlaçların düzenli olarak verilmemesi, Hastanelerin mahpus koşullarının olumsuz koşulları zamanında gerekli müdahalenin yapılmaması bir çok hasta mahpusun hastalığının ilerlememesine neden olmaktadır. İnsan Hakları Derneğinin (İHD) verilerine göre 2022 yılında hapishanelerde 76 kişi yaşamını yitirmiş olup bunlardan 35’inin hastalıkları nedeni ile yaşamını yitirdiği tespit edilmiştir. AYHED Cezaevi Komisyonu olarak yaptığımız saha çalışmalarında edindiğimiz tespitlerde özellikle bir çok hasta mahpusun tedavi süreçlerinin uzaması ve zamanında tıbbi müdahale yapılamaması nedeniyle hastalıkların tedavi edilemez duruma geldiği görülmüştür. En temel hak olan yaşam hakkını korumak, Hukuk Devletinin pozitif yükümlülükleri arasında en başat görevlerdendir. Ancak gerek Devletin İdari birimleri gerekse Yargı makamları hakkın korunmasına yönelik gerekli etkili önlemleri uygulamada almadığı görülmektedir. Diğer bir husus her ne kadar Ceza İnfaz hukukunun temel ilkelerinin başında “eşitlik” ilkesinden bahsedilmekte ise de özellikle Hasta Mahpusların tedavi süreçleri ve infaz erteleme süreçlerinde Hasta Mahpusun “suç tipi” bir ayrımcılık nedeni olarak uygulamada görülmektedir. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin, cezaevlerine ilişkin Avrupa kuralları hakkındaki 11 Ocak 2006 tarihli tavsiye kararının 40/2 paragrafında cezaevleri ile ulusal sağlık politikalarının entegrasyonunun önemi

vurgulanmaktadır. İlgili metinde devamla, tutukluların hukuki durumlarına dayalı hiçbir “ayrımcılığa tabi tutulmaksızın” ülkede sunulan bütün sağlık hizmetlerinden yararlanması için uygun koşulların oluşturulması üye devletlere tavsiye edilmektedir. Türkiye uluslararası bir çok hak temelli sözleşmeye taraf olup iç mevzuatında değişiklikler yoluna gitmiş ise de yapılan değişikliklerin hayata geçmesinde gerekli pratiği ve çabayı ortaya koyamamıştır. Türkiye’deki İdari ve Yargı Makamları açısından bağlayıcılığı olan AİHM kararlarından 5 Mart 2013 tarihli “Gülay Çetin ve Türkiye” kararında: “Özellikle özgürlüğünden yoksun kişiler söz konusu olduğunda, 3. Madde (AİHS) ilgili devletlere bu kişilerin insan onuru ile bağdaşır koşullarda tutulmalarını sağlama ve infaz ile ilgili uygulamaların bu kişileri cezaevinde kalma dolayısıyla zorunlu olarak ortaya çıkan sıkıntı ve üzüntü seviyesinden daha fazla bir ıstıraba maruz bırakmama yükümlülüğünü yüklemektedir.” Mahkeme, özellikle özgürlüğünden yoksun bırakılan ve Devlet gözetimi altında olan kişilerin yaşam hakkı gibi temel haklarının Devletin pozitif yükümlülüğü olduğunu belirtmektedir.

Türkiye’de hasta mahpusların yeterli tıbbi bakım ve sağlık hizmetlerinden faydalanmaması sağlık hakkına erişim hakkı ihlali ile beraberinde yaşam hakkı ve işkence ve kötü muamele yasağının ihlalini getirmektedir. Hasta mahpusların kendi özgün durumlarına göre tedavi ve sağlık hizmetlerinden yeteri derecede faydalandırılması ulusal ve uluslararası hukuk ve mevzuat gereğidir. Diğer yandan hasta mahpusların kendi özgün koşullarına göre sağlık hakkı, yaşam hakkı ve işkence ve kötü muamele yasağı ihlali durumlarında ulusal ve uluslararası insan hakları koruma mekanizmalarına bireysel başvurularla hukuki süreçler başlatması hem kendi özgün koşullarına hem de hukuki gelişmelere önemli katkı sunacaktır. Bu rehber, Hasta Mahpusların yapacakları başvurularda yol gösterici olmakla beraber, hasta mahpusların hukuki süreçlerini takip eden uygulayıcılara, usul ve yasaların işlerliğine katkı sunmak amacıyla hazırlanmıştır.

**Turhan Cemal Beriker Bulv. Ziya Algan İş Merkezi K:1 No:206
Seyhan / ADANA**

0 (322) 352 20 10

X AyhedD

A Ayhed App

✉ info@ayhed.org.tr

AYHED

AYHED

✉ ayhed01@gmail.com

adilyargilanmahakkinaerisim

adilyargilanmahakkinaerisimder

www.ayhed.org.tr

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

